

UNITED NATIONS
DEVELOPMENT
COORDINATION
OFFICE
.....

COVID-19
RESPONSE
VACCINES

IZVJEŠTAJ TIMA UN U ZEMLJI O REZULTATIMA U 2020. GODINI ZA CRNU GORU

UNITED NATIONS
MONTENEGRO
.....

Mart 2021.

Sadržaj

Predgovor	3
Tim UN za Crnu Goru	4
Najvažniji razvojni partneri sistema UN u Crnoj Gori	5
1. POGLAVLJE 1: Najvažnija kretanja i zemlji i regionalni kontekst	6
2. POGLAVLJE 2: Socio-ekonomski odgovor na pandemiju kovida 19	9
3. CHAPTER 3: Podrška sistema UN nacionalnim razvojnim prioritetima kroz Okvir saradnje	13
3.1 Pregled rezultata iz Okvira saradnje	14
3.2 Prioriteti, ishodi i ciljevi Okvira saradnje	15
3.3 Podrška partnerstvima i finansiranje Agende 2030	28
3.4 Zajednički rezultati UN: koherentnost, djelotvornost i efikasnost UN	30
3.5 Evaluacije i stečena znanja	33
3.6 Finansijski pregled i mobilizacija resursa	34
4. POGLAVLJE 4: Glavni prioriteti UNCT za sljedeću godinu	38

Predgovor

Sa zadovoljstvom vam predstavljamo Izvještaj o rezultatima Tima UN za Crnu Goru (UNCT) za 2020. godinu tokom koje je svijet zadesila kriza bez presedana. Iako je sve započelo kao zdravstvena kriza, ubrzo smo shvatili da će uticaj pandemije kovida 19 biti mnogo dalekosežniji, jer je pandemija teško pogodila porodice, zajednice, društva i ekonomije.

Tačno je da se uticaj pandemije razlikuje od države do države, ali siromaštvo i nejednakost na nacionalnom i globalnom nivou bez sumnje su se povećali, što stvara rizike koji mogu da naruše napredak koji je do sada postignut u realizaciji Agende do 2030. godine.

Crna Gora u tome nije izuzetak, jer je kriza teško pogodila zemlju. Zdravstveni i socio-ekonomski uticaj pandemije kovida 19 ne samo da je postojeće strukturne slabosti stavio u središte pažnje već ih je i dodatno pogoršao. Najteže su pogođeni oni koji su već bili ranjivi, a pojavile su se i nove grupe ljudi koji se suočavaju sa rizikom da budu izostavljene. Kao što ćete vidjeti iz izvještaja, rad UN se tokom 2020. godine snažno fokusirao na pružanje podrške Vladi Crne Gore u hitnom odgovoru na situaciju i prevladavanje krize kroz prikupljanje i analizu dokaza, nabavku medicinske opreme, zalaganje i kontinuirani programski rad, čime je demonstrirana snaga partnerstva i fleksibilnost da se djelotvorno i efikasno odgovori na novu stvarnost.

Poslije godinu dana manevrisanja kroz nepoznato bojno polje, vrijeme je da razmislimo o pozitivnoj strani i lekcijama koje smo iz toga naučili. Zatvaranje zemlje je predstavljalo priliku da se preoblikuje način na koji UN rade, uz razumijevanje ne samo ograničenja već i snage platformi za komunikaciju preko interneta u obezbjeđivanju kontinuiteta rada. Ali, ako pogledamo van okvira UN, institucije u Crnoj Gori su takođe dobile podršku da prilagode svoj način rada na isti način, i to kreiranjem digitalnih alata i jačanjem njihovih kapaciteta u oblasti IKT. Bez toga, prepreke u pružanju usluga u socijalnoj zaštiti, obrazovanju, zdravstvu i javnoj upravi bi rezultirale još težim uticajem krize.

Nevladine organizacije su naši ključni saveznici u prikupljanju dokaza i radu sa ranjivim grupama na terenu u cilju ublažavanja uticaja krize. Stvorene su široke mogućnosti da mladi i svi pojedinci i grupe,

čiji glas se ranije nije čuo, iznesu svoje mišljenje i svojim idejama i djelovanjem daju doprinos definisanju puta ka održivom oporavku Crne Gore. A sprovođenje svih tih ideja u djelo ne bi bilo moguće bez velikodušne podrške tradicionalnih i novih partnera iz međunarodne zajednice i privatnog sektora. Želimo svima da im izrazimo naše najdublje uvažavanje i zahvalnost.

Sada je trenutak i ujedno jedinstvena šansa da Crna Gora krene održivom putanjom koja će dati prioritet inkluzivnom i zelenom ekonomskom razvoju, dostojanstvenom radu, zdravstvu i obrazovanju za sve, smanjenju siromaštva i poboljšanju otpornosti na buduće šokove. Da bismo to postigli, moramo izgraditi kohezivno i rodno ravnopravno društvo zasnovano na uzajamnom poštovanju, društvo koje vrednuje različitost i povjerenje u institucije koje moraju biti transparentne, djelotvorne i posvećene ljudima.

Novi Okvir saradnje Ujedinjenih Nacija za održivi razvoj, na kojem je rad započeo 2020. godine, a sada je u punom zamahu, utvrdiće strateški pravac za rješavanje ovih složenih, ali jednako važnih prioriteta. Moraćemo da uložimo više usklađenih napora u unaprijeđenu operativnu koordinaciju, ali i u bolje pozicioniranje koordinacije politika COR unutar Vlade.

Komplementarnost sa pristupanjem EU već je procijenjena kroz proces integrisanja, ubrzanja i podrške politikama (MAPS), a prihvaćeno je da je takav dvostruki pristup uzajamno korisna strategija: da se povećaju šanse da Crna Gora postane dio Evropske unije, ali i da ostvari uspjeh sa ukupnim efektima Agende do 2030, jer imamo samo devet godina da ostvarimo 17 ciljeva održivog razvoja.

Iskoristimo preostalo vrijeme pametno i za dobrobit svih ljudi Crne Gore.

Đorđe Radulović
*Ministar vanjskih
poslova Crne Gore*

Peter Lundberg
*Rezidentni koordinator
sistema UN u Crnoj Gori*

Tim UN za Crnu Goru

Foto: UN Crna Gora / Miloš Vujović

Agencije UN koje sprovode Okvir saradnje

Najvažniji razvojni partneri UN u Crnoj Gori

Vlada
Crne Gore

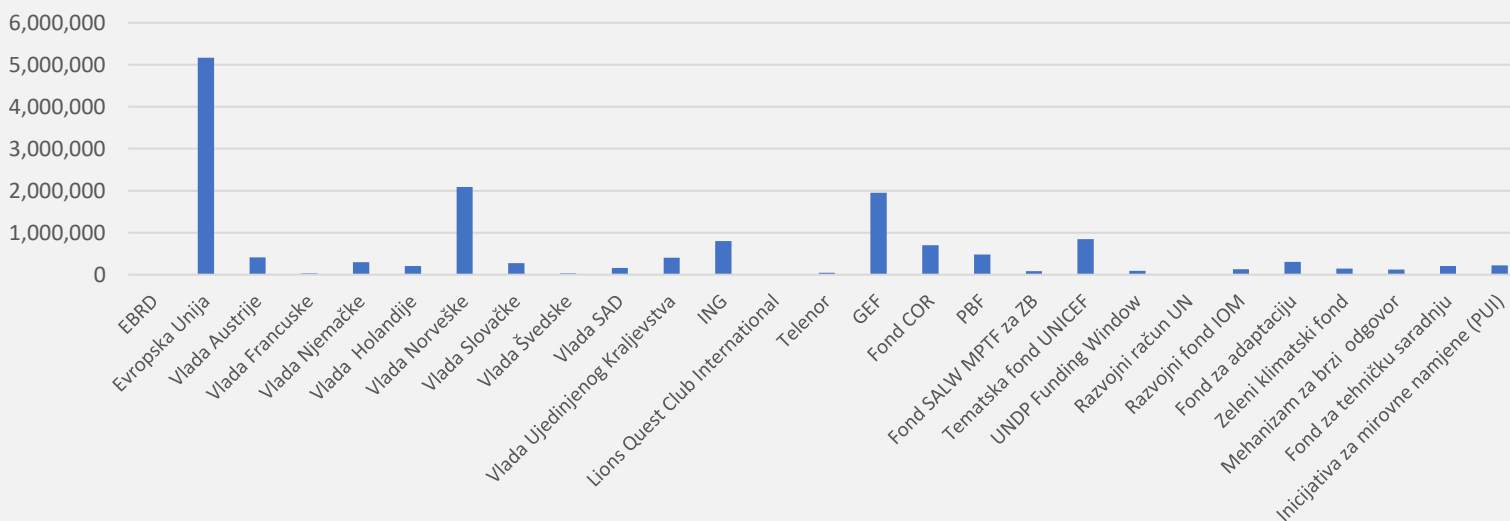
Partneri koji su ulagali 2020.

Evropska banka za obnovu i razvoj, Evropska Unija, Vlada Austrije, Vlada Danske, Vlada Francuske, Vlada Njemačke, Vlada Holandije, Vlada Norveške, Vlada Slovačke, Vlada Švedske, Vlada SAD, Vlada Velike Britanije, gef, JOINT SDG FUND, Peacebuilding United Nations Peacebuilding Fund, UNITED NATIONS DEVELOPMENT ACCOUNT, GREEN CLIMATE FUND, RRF RAPID RESPONSE FACILITY, UNICEF THEMATIC FUNDS, UNDP FUNDING WINDOW, MULTIPARTNER TRUST FUND, ADAPTATION FUND, IOM UN MIGRATION IOM DEVELOPMENT FUND, IAEA International Atomic Energy Agency TCF&PUI, ING, LIONS QUEST, telenor

Ostali međunarodni partneri

THE WORLD BANK, OSCE, TIKA, KFW, European Investment Bank, COUNCIL OF EUROPE, Regional Cooperation Council

Izvori finansiranja u 2020. (u USD)

* Grafikon ne obuhvata nacionalne partnere i osnovna sredstva agencija UN.

Poglavlje 1: Najvažnija kretanja u zemlji i regionalni kontekst

Foto: Miloš Vujović / UN Montenegro

Crna Gora je prije krize koju je izazvao kovid 19 napredovala u pravcu ostvarenja ciljeva održivog razvoja, što se ogleda u njenim razvojnim indikatorima, kao što su smanjenje siromaštva i poboljšanje Indeksa razvoja po mjeri čovjeka

Siromaštvo, mjereno stopom za viši srednji nivo dohotka (5,5 dolara pariteta kupovne moći za 2011.), **je smanjeno sa 19,4% na 18,1%**. Zemlja je u 2020. godinu ušla sa rekordno visokom zaposlenošću i prosječnim rastom BDP od 4% u prethodnih pet godina.

Indeks razvoja Crne Gore po mjeri čovjeka (HDI) za 2019. godinu (0,829) svrstao je ovu zemlju na 48. mjesto globalne liste HDI i na najvišu poziciju na Zapadnom Balkanu (ne računajući Hrvatsku i

Sloveniju). Međutim, Indeks razvoja rodne ravnopravnosti (GDI) za Crnu Goru otkriva rezultat koji je ispod prosjeka grupe zemalja rangirane vrlo visoko u razvoju po mjeri čovjeka, a najznačajnija razlika između muškaraca i žena je bruto nacionalni dohodak (BND) po glavi stanovnika: 20,634 USD za muškarce i 14,457 USD za žene. Preliminarni podaci pokazuju da se, **kada se u obzir uzme kovid 19, indeks HDI za Crne Gore smanjuje na 0,812**, zbog čega Crna Gora rizikuje da se vrati na nivo iz 2014. godine.

Pandemija kovida 19 je imala značajan negativan uticaj na zemlju i njene ljude, a uticala je i na napredak u oblasti COR. Dodatno je pogoršala strukturne ranjivosti crnogorske privrede: 1) rast u velikoj mjeri zavisi od javnih investicija, što ukazuje na nepostojanje privatnog sektora kao pokretača rasta, 2) uslužni sektori daju najveći doprinos dodatnoj bruto

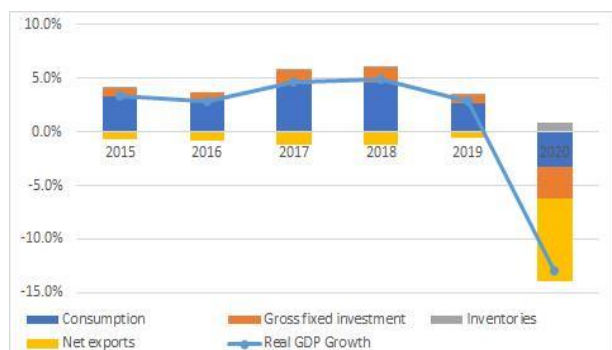
vrijednosti sa oko 60% BDP, pri čemu turizam direktno i indirektno doprinosi sa približno 1 milijardu eura svake godine ili oko 25% BDP, uz prisutno oslanjanje na usku bazu proizvodnje - industrija, poljoprivreda i prerada doprinose sa 16,6 i 4 odsto pojedinačno, 3) ekonomija ima značajne eksterne neuravnoteženosti, uz značajan deficit tekućeg računa, koji je najveći na Zapadnom Balkanu.

Niži prihodi od turizma, uz pad dolazaka stranih turista za preko 80% u 2020. godini, značili su usporavanje ukupne ekonomske aktivnosti. Svjetska banka je procijenila da će se ekonomija smanjiti za oko 15% i da će se siromaštvo povećati na 20,4% tokom 2020. godine, zbog pojave novih ranjivih grupa („novi siromašni“), čiji prihodi domaćinstava u velikoj mjeri zavise od neformalne ekonomije a koji nijesu obuhvaćeni socijalnom zaštitom i/ili nemaju pravo na davanja po osnovu zaposlenosti.

Porodični prihodi mogli bi da se smanje za 5-10%, što znači da bi zbog pandemije 9.000 - 20.000 građana moglo da se nađe ispod granice siromaštva. Većina njih trenutno nema pristup uslugama socijalne zaštite, što znači da će broj korisnika takvih usluga rasti u narednom periodu.

Pandemija kovida 19 dodatno je povećala udio neplaćenog rada žena u privredi koji je dostigao novčanu vrijednost od 122 miliona eura tokom prva tri mjeseca pandemije. Neplaćeni rad i staranje žena o drugima premašili su takvu vrstu rada kod muškaraca za 92%.

Kao što pokazuje donji grafikon, Crna Gora se suočila sa oštrom padom realnog BDP, neto izvoza, bruto fiksnih investicija i potrošnje tokom 2020. godine.

Izvor: MONSTAT

oko **21%** zaposlenih je primilo manju platu

1/3 je plata smanjena za 21–40%

skoro **21%** ispitanika nije imalo nikakve prihode

20% nije dobilo platu ili je ostalo bez posla

oko **40%** žena je imalo probleme da pokrije troškove tokom ovog perioda

12% onih koji su prijavili da imaju prihode od rada nije bilo socijalno osigurano

Kovid 19 je takođe ozbiljno uticao na sposobnost porodica da djeci obezbijede hranu i odgovarajuću higijenu. **Oko 70% domaćinstava može krizu da prebrodi samo do jednog mjeseca.** Pandemija COVID-19 je uticala na nivoe zaposlenosti. Podaci Zavoda za zapošljavanje pokazuju da se **broj nezaposlenih povećao za skoro 10.000** u septembru 2020. godine u odnosu na isti mjesec 2019. godine.

Izvor: Brza procjena socijalnog uticaja, 2020.

Da bi podržala preduzeća i građane pogođene pandemijom kovida 19, **Vlada je usvojila četiri ekonomska paketa** koji uključuju: direktne subvencije preduzećima za zarade, subvencionisanje kamatne stope za odlaganje otplate kredita, odlaganje plaćanja poreza, smanjenu stopu PDV, nove kreditne linije kod Investiciono-razvojnog fonda za očuvanje likvidnosti i subvencije za iznajmljivanje privatnog smještaja i turoperatore, finansijsku pomoć najugroženijim građanima, itd.

Pristupanje EU i dalje je glavni pokretač reformskih procesa u zemlji koja želi da se pridruži EU do 2025. godine. Ostvaren je napredak u strukturnim reformama koje su Crnu Goru odredile kao sljedeću potencijalnu članicu EU. Otvorena su sva 33 poglavlja EU, od kojih su 3 privremeno zatvorena.

Uprkos postignutom napretku, očekivanja EU su jasna da su potrebne ubrzane reforme u oblasti pravosuđa i vladavine prava, kao i slobode medija i borbe protiv korupcije na visokom nivou. Crna Gora je koristila finansijsku pomoć EU u okviru

Instrumenta za predpristupnu pomoć (IPA), koja je iznosila 279,5 miliona u okviru podrške u periodu 2014-2020.

Crna Gora je posljednjih godina uspostavila krhku **socijalnu koheziju**. Nivo povjerenja u institucije i izabrane predstavnike je nizak, a prisutna je i percepcija da se zakon ne primjenjuje na sve podjednako. Incidenti govora mržnje i drugih krivičnih djela počinjenih iz mržnje, posebno protiv etničkih i vjerskih manjina, žena, kao i LGBTI zajednice su u porastu. Patrijarhalne norme i dalje snažno utiču na cijelo društvo i stvaraju izazovno okruženje za promociju i efikasnu zaštitu ljudskih prava, posebno kada su u pitanju prava žena.

Usvajanje Zakona o slobodi vjeroispovijesti u decembru 2019. godine rezultiralo je snažnom reakcijom Srpske pravoslavne crkve u Crnoj Gori i Srbiji. Ova dinamika je uticala na predizborno okruženje u Crnoj Gori i doprinijela smjeni vladajuće partije po prvi put od kada je 1990. godine uveden višepartijski sistem.

Nova vladajuća koalicija je zatim u decembru 2020. godine izmijenila Zakon o slobodi vjeroispovijesti. Predstavnici pobjedničke koalicije su postigli dogovor o prioritetima vanjske politike, pri čemu je prioritet dat procesu pristupanja EU.

Regionalna saradnja je važan element i jedan od tri stuba crnogorske vanjske politike. Crna Gora daje aktivan doprinos stabilnosti i sigurnosti na regionalnom nivou kroz učešće u oko 35 regionalnih organizacija i inicijativa. Međutim, i pored perspektive pristupanja EU za zemlje Zapadnog Balkana i brojnih procesa regionalne saradnje, na nacionalnom i regionalnom nivou postoje tenzije.

Prisutni su nepovjerenje, nedostatak osjećanja zajedništva, ali i populizam i podjele, zajedno sa degradiranim vrijednostima, kao razlozi za nepovezanost građana sa svojim zajednicama i vladama u regionu Zapadnog Balkana. Uzroci koji leže u korijenu navedenih problema su neslaganja oko identitetskih pitanja - etničke pripadnosti, jezika i religije.

Foto: Miloš Vujović / MOR Crna Gora

Poglavlje 2: Socio-ekonomski odgovor UN na pandemiju kovida 19

206,000 LJUDI

obuhvaćeno komunikacijom o krizi i angažovanjem u zajednici

3.3 miliona dolara

hitne medicinske opreme i sredstava za ličnu zaštitu je nabavljeno

Pošto je 2020. godinu obilježila pandemija kovida 19, UNCT za Crnu Goru je prilagodio svoje strateške pravce da bi pomogao zemlji da odgovori na zdravstvenu i socio-ekonomsku krizu.

U okviru hitne reakcije, UNCT je pomogao nacionalnim zdravstvenim organima da izvrše procjenu potreba, izrade **Nacionalni plan za pripremljenost i odgovor (NPP0)** i da **uspostave mehanizam za koordinaciju odgovora na kovid 19**. Da bi se smanjili nedostaci u kapacitetima zdravstvenog sistema, kroz tehničku pomoć EU nabavljena je neophodna medicinska oprema za zaštitu zdravstvenih radnika, kao i za poboljšani dijagnostički tretman i liječenje pacijenata oboljelih od kovida 19. UN su takođe podržale opremanje objekata koji su korišćeni kao karantin.

U cilju utvrđivanja konteksta, procjene neposrednih, srednjoročnih i dugoročnih potreba i boljeg usmjeravanja podrške UN, u okviru pomoći zemlji da odgovori i da se oporavi od krize kovid 19, UNCT je u Crnoj Gori izradio Plan socio-ekonomskog odgovora (PSEO) u skladu sa Globalnim okvirom UN, kao univerzalnim okvirom podrške na putu zemalja ka socio-ekonomskom oporavku. U PSEO se navode prioritete akcije u pet ključnih područja (zdravstvo, socijalna zaštita, ekonomski oporavak, makroekonomski odgovor i socijalna kohezija) i prepoznaje programska podrška UN, kao i zalaganje, podrška prikupljanju dokaza, tehnička pomoć i podrška politikama. Plan odgovora se snažno fokusira na najranjivije, grupe izložene riziku da budu izostavljene, kao i nove grupe ranjivih ljudi. PSEO je u potpunosti integrisan u Zajednički plan rada UN, a globalno utvrđeni indikatori, primjenjivi na crnogorski PSEO, redovno se prate i o njima se izvještava putem UNINFO.

U skladu sa PSEO, do decembra 2020. godine UN u Crnoj Gori su utrošile **7,64 miliona dolara (5,96 miliona novih sredstava i 1,67 miliona dolara reprogramiranih)** za podršku odgovoru na KOVID 19. Informacije iz PSEO se koriste za potrebe Okvira saradnje UN za održivi razvoj, a Plan isto tako prenosi analitičku osnovu za pandemiju kovida 19 u Analizu stanja u zemlji (ASZ).

U središtu pažnje implementacije PSEO tokom 2020. godine, posebno kada je u pitanju hitan

odgovor, bile su oblasti zdravlja (Stub 1) i socijalne zaštite onih koji su najviše pogođeni krizom (Stub 2). Cjelokupni odgovor na kovid 19 bio je potkrijepljen značajnim aktivnostima na sakupljanju dokaza koje su vođene od početka krize kroz procjene u oblasti socijalnog i ekonomskog uticaja (Stub 4).

Ekonomski oporavak (Stub 3) i Socijalna kohezija (Stub 5) su u velikoj mjeri integrisani kroz postojeće programe iz odgovarajućih Oblasti ishoda okvira UNDAF.

STUB I

Zdravlje na prvom mjestu

U oblasti zdravstva, pored **nabavke medicinske i opreme za ličnu zaštitu**, UNCT je pružio tehničku pomoć i resurse za jačanje komunikacije o riziku i angažmana u zajednici (KRAZ), uključujući izradu strategije za KRAZ, istraživanje i sakupljanje podataka, izradu materijala za komunikaciju i podršku nacionalnim kapacitetima za KRAZ.

Više od 14.000 ljudi učestvovalo je u aktivnostima uključivanja u odgovor na pandemiju kovida 19 i oko 2.400 je podijelilo svoju zabrinutost i postavljalo pitanja o dostupnim uslugama podrške.

Ključni cilj je bio promovisanje boljeg poštovanja preporučenih javnih zdravstvenih i socijalnih mjera, koje su i dalje od ključnog značaja za suzbijanje prenošenja, smanjenje izloženosti, zaštitu ranjivih i smanjenje morbiditeta i mortaliteta.

Ojačani su **kapaciteti za nadzor bolesti i javno zdravstvo** kako bi se identifikovale, izolovale, pratile i u karantin smjestile osobe koje su došle u kontakt sa zaraženima, i sprovodile i prilagođavale javne zdravstvene i socijalne mjere, koje su ključne za suzbijanje prenošenja bolesti dok vakcine ne postanu široko i jednako dostupne, a ojačani su i kapaciteti za upravljanje podacima u stvarnom vremenu.

Pružena je takođe podrška **kliničkom upravljanju** da bi se obezbijedilo da zdravstveni sektor ima pristup kontinuirano ažuriranim multidisciplinarnim smjericama o kliničkoj njezi, bezbjednim kliničkim prostorijama i kućnoj njezi, kao i pristup

instrumentima, usavršavanju i resursima koji smjernice prevode u praksu. Rad na uspostavljanju sveobuhvatnog Integrisanog informacionog sistema zdravstvene zaštite dodatno je doprinio poboljšanju kvaliteta i standarda zdravstvenih usluga.

Kapaciteti zdravstvenog sistema da se nosi sa pandemijom kovida 19 su takođe ojačani obezbjeđivanjem osnovnih materijala za odgovor na kovid 19, kao što je posebna medicinska oprema i oprema za zaštitu zdravstvenih radnika, i to koristeći sistem lanca snabdijevanja za pandemiju kovida 19. Pružena je podrška Institutu za javno zdravlje u jačanju dijagnostičkih laboratorijskih ispitivanja.

STUB II

Socijalna zaštita i servisi

Hitan odgovor na pandemiju kovida 19 kroz **socijalnu zaštitu** uglavnom je bio usmjeren na uspostavljanje servisa za podršku tražiocima azila, izbjeglicama, apatridima/osobama u riziku od apatridije i migrantima, kao i djeci, dok je za ostale grupe u stanju potrebe ona prilagođena kroz redovan programski rad. Pružanje socijalnih usluga starijoj populaciji u dnevnim centrima je prilagođeno da bi se mogle zadovoljiti potrebe korisnika i na minimum svela njihova izloženost dodatnim zdravstvenim rizicima.

Preko 90% ukupnih nacionalnih sredstava koja se izdvajaju za novčane transfere, u iznosu od oko 80 miliona eura godišnje, realizuje se kroz informacioni sistem elektronskog socijalnog kartona koji su izradile UN. Zbog krize koju je izazvao kovid 19 fokus je promijenjen sa nadogradnje i unapređenja

funktionalnosti sistema i od marta 2020. Socijalni karton se vrlo praktično koristi za direktnu realizaciju paketa socijalnih mjera Vlade: nastavak socijalnih prava za 1350 korisnika na mjesečnom nivou (od marta 2020. godine), efikasno pružanje ad hoc pomoći siromašnima i ranjivima, kao odgovor na veću potražnju za socijalnim podacima za pružanje i planiranje socijalne pomoći, itd. Kao odgovor na ograničeni pristup azilantima zdravstvenoj zaštiti i u kontekstu pandemije kovida 19, dva ljekara su upućena u Centar za tražioce azila u Spužu. Mjere prevencije kovida 19 su pojačane nabavkom opreme za video pozive za Centar za tražioce azila da bi se omogućila povezanost, uključujući i mogućnost beskontaktnih razgovora o utvrđivanju statusa izbjeglice. Pristup obrazovanju za tražioce azila/djecu izbjeglice tokom pandemije unaprijeđen je obezbjeđivanjem elektronske opreme za djecu tražioce azila/izbjeglice u višim razredima u osnovne škole. Izbjeglicama, tražiocima azila i osobama u riziku od apatridije kontinuirano su pružane jasne, činjenične i ažurirane informacije putem informativnog materijala o pandemiji kovida 19. Tražiocima azila, izbjeglicama i apatridi/osobe u riziku od apatridije bili su uključeni u nacionalni plan vakcinacije protiv kovida 19.

Dodatni naponi uloženi su u poboljšanje uslova za adekvatno pružanje zdravstvene zaštite migrantima koji borave ili prolaze kroz Crnu Goru i to angažovanjem medicinskih radnika, kontinuiranim snabdijevanjem i obezbjeđivanjem opreme za zaštitu, lijekova i medicinskog materijala, kao i podizanjem svijesti među migrantima. Brza procjena socijalnog uticaja pandemije kovida 19 koju su sprovele UN otkrila je uticaj zdravstvene i socio-ekonomske krize na najranjivije grupe, djecu i porodice, starije osobe, žrtve rodno zasnovanog nasilja (porast SOS poziva za 27%), domicilne Rome, izbjeglice, tražioce azila, osobe bez državljanstva (u opasnosti od apatridije) i radnike migrante. Međusektorska saradnja pokazala se kao ključna strategija za obezbjeđivanje rutinskih preventivnih usluga kao što su kućne posjete, podrška porodici i zaštite od nasilja.

Humanitarnom podrškom u dječjoj zaštiti, obrazovanju, vodosnabdijevanju, sanitarnim uslovima

i higijeni **obuhvaćeno je blizu 33.000 osoba i 23.000 djece u ranjivim situacijama**. Nacionalni partneri obezbijedili su psihosocijalnu **pomoć za 29.000 djece i roditelja**. Udruženje mladih sa hendikepom je pružilo psihološku i pravnu podršku za 250 djece sa invaliditetom i njihove porodice i na taj način pomoglo 817 članova porodice, od čega 139 djece. Da bi se obezbijedio kontinuitet obrazovanja i spriječilo napuštanje škole, 965 romskih učenika (504 dječaka i 461 djevojčica) dobilo je podršku u učenju, uključujući odštampane materijale. Romski učenici u osnovnim (295) i srednjim školama (75 učenika u prvom razredu) dobili su podršku tokom školske 2020/21. godine kako bi nadoknadili gubitak u učenju i poboljšali ishode obrazovanja. U partnerstvu sa Specijalnom olimpijadom i Ministarstvom prosvjete, 240 porodica sa djecom sa invaliditetom dobilo je podršku za sprovođenje predškolskog sportskog programa Mladi sportisti kod kuće. Kroz regionalni projekat „Glas za svako dijete“, tablet računari za poboljšanje govornih i komunikacionih vještina su pomogli u radu 26 djece sa invaliditetom kod kuće. UN su isto tako podržale izradu aplikacije za mobilno obrazovanje #UčiDoma kao podršku većem obuhvatu obrazovanja na internetu. Snažno zalaganje od strane UN i aktera iz OCD doprinijelo je odluci o ponovnom otvaranju škola u januaru 2021. godine

STUB III

Ekonomski odgovor i oporavak

Ekonomski oporavak je podržan kontinuiranim radom na sakupljanju dokaza koji je omogućio praćenje stanja i analizu trendova tokom cijele godine. Dokazi i analize korišćeni su kao informacije za izradu nacionalnih politika i strategija. Usvojen je novi zakonodavni okvir za ubrzanje inovacija i tehnološkog razvoja u zemlji koji je definisao ključne preduslove i omogućio realizaciju Vladinog „trećeg paketa mjera podrške“ preduzećima u cilju ublažavanja negativnog uticaja pandemije kovida 19. Pored toga, prilagođeni su postojeći programi za jačanje konkurentnosti, zelene biznise i podršku MSP da se suoče sa krizom. Pripremljeno je više zelenih programa finansiranja za dvije velike nacionalne finansijske institucije - Investiciono-razvojni fond i Eko fond Crne Gore što će rezultirati ciljanim

generisanjem prihoda da se podstakne zeleni oporavak. Primijenjena su inkluzivna rješenja za tržište rada da se pomogne nekima od najugroženijih kategorija, kao što su nezaposlene žene, muškarci i mladi, da pokrenu i vode sopstvene biznise kroz mentorsku šemu.

STUB IV: Ekonomski odgovor i multilateralna saradnja

Brza procjena socijalnog uticaja je sprovedena u aprilu i ponovljena u junu 2020. godine i omogućila je dublji uvid u socijalni uticaj krize na ranjive grupe i njihove najhitnije potrebe.

Izvještaj je donosiocima odluka dao dokaze da prilagode tekuće i buduće politike i programske intervencije za ublažavanje negativnih posljedica pandemije po narod Crne Gore, sa posebnim fokusom na zaštitu osnovnih prava onih koji su najranjiviji.

Pored prikupljanja dokaza u oblastima zdravstvene i socijalne zaštite, UNCT je sproveo sveobuhvatne analize o ekonomskom uticaju krize:

- **Procjena uticaja pandemije kovida 19 na poslovni sektor i izgleda za rast crnogorske ekonomije**, da se izmjere razmjere i brzina slabljenja ekonomije, ali i da se prepoznaju budući pravci ekonomskog oporavka. Procjena je dala konkretne preporuke o načinu rješavanja nesigurnosti i prevladavanju uskih grla, te podstakla donosiocima odluku da gledaju na period poslije krize i kreiraju scenarije oporavka koji će težiti prema 2030. godini. Izvještaj je posebno istakao ranjivost ekonomskog sektora i predstavio mjere za jačanje ekonomije koje su implementirane kroz Vladine pakete podrške.
- **Kovid 19 i svijet rada: brza procjena uticaja na zaposlenost i odgovore kroz politike** - izvještaj sagledava situaciju u kojoj su se našli radnici u ranjivom položaju i ugrožena preduzeća iz više sektora u Crnoj Gori, a cilj mu je da utvrdi dokaze i opcije u cilju poboljšanja strukturiranja dijaloga i pregovora o prihvatljivim mjerama politika.

- **Socio-ekonomska procjena uticaja pandemije kovida 19 na sektor kulture u Crnoj Gori**, koja je utvrdila uticaj krize na način što je objedinila informacije o javnim mjerama i odredbama čiji je cilj podrška institucijama kulture, umjetnicima i kuturnim i kreativnim industrijama.

Brza procjena rodne ravnopravnosti je dala pregled uticaja pandemije kovida 19 na živote žena, sa fokusom na lične resurse, na zapošljavanje i egzistenciju i pristup osnovnim uslugama i sigurnosti. Uticaj je prepoznat mjerenjem ekonomskih troškova koje su žene imale u kontekstu krize.

Poslije zaključaka procjene, tačne vrijednosti finansijskog doprinosa žena crnogorskoj ekonomiji, uključujući brigu o drugima, su objavljene u publikaciji **Korišćenje ekonomije brige** a aktivisti koji se zalažu za rodnu ravnopravnost i kreatori politika dobili su dokaze koji ukazuju na hitnu potrebu usvajanja još sveobuhvatnijih politika rodne ravnopravnosti.

STUB V

Socijalna kohezija i otpornost zajednice

Socijalna kohezija i otpornost zajednice su pojačani korišćenjem brojnih inovativnih platformi za interakciju sa građanima.

Takmičenje Coronathon je rezultiralo kreiranjem i implementacijom rješenja koja imaju za cilj da pomognu Crnoj Gori da se prilagodi, da odgovori i da se oporavi od krize izazvane pandemijom kovida 19. Rješenja su se fokusirala na tri prioriteta područja: zaštita života i javnog zdravlja i jačanje otpornosti zajednice; ubravanje oporavka i pomoć poslovnim sektorima da se prilagodi i ponudi nove usluge; i obezbjeđivanje održive budućnosti kroz zelenu ekonomiju. Podržani su dijalozi sa građanima koji su rezultirali integriranjem preporuka kroz izradu javnih politika. Kapaciteti najmanje 20 organizacija (poslodavaca, sindikata, zajednica i NVO koje zastupaju žene i mlade) su izgrađeni da odgovore na krizu, dok su socijalni dijalog, zalaganje i politički angažman olakšani uz učešće populacija i grupa koje su izložene riziku.

Poglavlje 3: Podrška sistema UN nacionalnim razvojnim prioritetima kroz Okvir saradnje

FOTO
UNIDO Crna Gora

3.1. Pregled rezultata iz Okvira saradnje

VIŠE OD 1% POPULACIJE PRIDRUŽILO SE DIJALOGU #UN75

Više od 7.100 građana se angažovalo da aktivno učestvuje u globalnom dijalogu #UN75

NE IZOSTAVITI NIKOG PRIPREMNI DOKUMENT

Prepoznavanje grupa koje su najviše marginalizovane, opis prava koja su im uskraćena i uzroci za to uskraćivanje

Istovremeno sa odgovorom na pandemiju kovida 19, UNCT je započeo pripreme i uspio da postavi čvrste temelje za sljedeći programski ciklus. Pored **evaluacije trenutnog programa** (2017- 2021) i dogovorenog odgovora na dobijene preporuke, sistem UN je takođe omogućio sprovođenje kampanje UN75 na nacionalnom nivou i **pokrenuo više od 1% stanovnika Crne Gore da aktivno učestvuje u globalnim konsultacijama UN75** i da podijele svoje mišljenje o novim globalnim prioritetima na koje UN treba da se fokusiraju do 2030. Tokom 2020. godine, **UNCT je izradio interni pripremni dokument: Ne izostaviti nikog**, u kojem su prepoznate najviše marginalizovane grupe u Crnoj Gori, opisana prava koja su im uskraćena i uzroci za to uskraćivanje. Zaključci istraživanja unijeti su u Analizu stanja u zemlji i koristiće se kao izvor informacija tokom izrade sljedećeg Okvira saradnje.

UN su 2020. godine, kroz interne procese i rad četiri rezultatske grupe, izradile **Analizu stanja u zemlji (ASZ)**.

Analiza prepoznaje osnovne uzroke ključnih razvojnih izazova, uticaje na napredak u ostvarivanju COR i daje jasne preporuke šta raditi dalje i kako ubrzati Agendu 2030 u nacionalnom kontekstu. U posljednjem kvartalu 2020. godine organizovane su široke konsultacije sa civilnim sektorom, mladima i ženama o ključnim razvojnim izazovima u Crnoj Gori.

Na kraju, u decembru 2020. UNCT je pokrenuo proces internih konsultacija o ključnim razvojnim izazovima u Crnoj Gori i identifikovao 3 ključne prioritetne oblasti za buduće intervencije.

UN su bile aktivne u području prevencije i zalagale se više puta za odgovornu upotrebu govora, posebno od strane onih na rukovodećim pozicijama, i osudile govor mržnje.

Tokom cijele 2020. godine pripremao se regionalni zahtjev za pristupanje Fondu UN za izgradnju mira (PBF). Cilj zahtjeva je da se zatraži dugoročno finansiranje regionalnih programa i aktivnosti da bi se unaprijedio rad na ciljevima utvrđenim u Akcionom planu UN za Zapadni Balkan o održavanju mira kroz izgradnju povjerenja, dijalog i pomirenje. Do kraja 2020. pripremljen je nacrt zahtjeva koji utvrđuje četiri teme za potencijalne buduće programe, a PBF je Vladu obavijestio o ovoj mogućnosti.

Kada su u pitanju ljudska prava, UNCT je dao polazne informacije za realizaciju dva pregleda sistema od strane mehanizama UN za ljudska prava, u januaru za *Listu pitanja* koju je pripremio Komitet za ljudska prava koji nadgleda primjenu Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, i zatim u maju *Komitetu za eliminaciju diskriminacije žena* o statusu sprovođenja hitnih preporuka koje je Komitet uputio Crnoj Gori 2017. godine.

Polazne informacije su se odnosile na situaciju u kojoj se nalaze različite grupe, uključujući LGBTI osobe, Romi i Egipćani, osobe sa invaliditetom, žene, djeca, kao i na ključna pitanja koja izazivaju zabrinutost, uključujući diskriminaciju, nasilje nad ženama i djecom, uključujući dječje brakove, govor mržnje i kriminal, oduzimanje poslovne sposobnosti i nedostatak smislenog učešća.

Pregled sistema u Crnoj Gori planiran za april 2020. od strane Komiteta protiv mučenja odložen je za 2022. godinu zbog pandemije kovida 19.

UN su dodatno unaprijedile znanje i vještine 27 službenika o tome kako da koriste nacionalnu bazu sa preporukama koja objedinjuje zapažanja i preporuke za Crnu Goru različitih mehanizama UN za ljudska prava, od kojih mnoge ukazuju na nedostatke i konkretne radnje za dalje ostvarivanje prava. Do kraja godine je još uvijek bilo potrebno uložiti značajne napore da se sistem popuni da bi ispunio svoj ključni cilj, a to je da bude izvor informacija za Vladino planiranje implementacije i monitoringa i izvještavanje o obavezama u pogledu ljudskih prava.

Nekoliko agencija UN je, kao posmatrači u radnoj grupi koju je vodila Vlada, davalo savjete o nacrtu Strategije za inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori. Doprinos se zasnivao na analizama i zapažanjima agencija kao i preporukama različitih mehanizama UN za ljudska prava koje su Crnoj Gori dali od 2017. godine.

Implementacija COR je u 2020. kontekstualizovana oko odgovora na pandemiju kovida 19, a najveći fokus je bio na COR 1,3, 4 i 16.

COR 1- UN sistem je nastavio sa podrškom crnogorskom sistemu socijalne zaštite, uključujući izgradnju objekata i unapređenje kvaliteta pružanja usluga socijalne i dječije zaštite, uspostavljanje i održavanje Informativnog sistema socijalne zaštite i podržavanje planiranja i praćenja politika zasnovanih na dokazima. Socijalne usluge za starije osobe su integrisane u nacionalni sistem zaštite uz namjensko finansiranje od strane Vlade.

Nakon izbijanja krize izazvane pandemijom kovida 19 2020. godine, uloženi su veliki napori da se ublaži uticaj na najranjivije i prepoznaju oni koji su izloženi riziku, kao što je opisano u Poglavlju 2. Pored toga, sistem je dobio podršku u vidu intenzivnog prikupljanja dokaza kroz sveobuhvatnu sektorsku analizu sistema socijalne zaštite i [analizu višedimenzionalnog siromaštva djece](#), čime je utvrđena osnova za informisane i ciljane promjene politike u narednom periodu.

COR 3 - Po prvi put, najveći godišnji udio investicija u COR je zbog pandemije uloženi u COR 3. Pored nabavke 2 miliona komada sredstava za zaštitu i druge opreme za podršku crnogorskom zdravstvenom sistemu (**110 respiratora, 10 rendgenskih aparata, PCR kompleti**), ključni fokus UN bio je na uspostavljanju i održavanju koordinacione strukture za kovid 19, komunikaciju o riziku i angažovanju u zajednici, ali i na uvođenju programa mentalnog zdravlja.

COR 4 - UN kontinuirano jačaju nacionalne kapacitete za unapređenje kvaliteta, inkluzivnog obrazovanja i predškolskih usluga sa naglaskom na pristup obrazovanju za djecu koja su najviše marginalizovana, a naročito tokom 2020. u kontekstu obrazovanja „van škole“. Uprkos tome što se Crna Gora brzo prebacila

na učenje na daljinu, dugogodišnji problemi u pogledu jednakosti i kvaliteta su se pogoršali tokom zatvaranja zemlje. Djeca pogođena siromaštvom, djeca sa invaliditetom i romska djeca bila su najviše pogođena zatvaranjem škola i učenjem na daljinu zbog nedostatka pristupa materijalima za učenje, kao i nedovoljne podrške. Broj djece upisane u predškolsko obrazovanje opao je za 8% u školskoj godini 2020/21 u odnosu na prethodnu. Broj romske djece upisane u predškolske ustanove opao je za čak 18%. Kao što smo već naveli, pokrenuti su brojni ad hoc servisi, obuke i inicijative inicijative zastupanja kako bi se ublažio negativni uticaj krize.

COR 16 - Uprkos preostalim izazovima, intervencije UN podstakle su određeni napredak u reformi javne uprave kroz kontinuirano integrisanje rodne ravnopravnosti u rad javne uprave i kroz očuvanje kontinuiteta javnih usluga. Preko deset (10) ključnih institucionalnih registara podataka je međusobno povezano i 30 institucija je izrazilo interes da se pridruže Jedinstvenom informacionom sistemu za elektronsku razmjenu podataka (JISERP). Platforma JISERP je u značajnoj mjeri korišćena tokom pandemije kovida 19 za razmjenu podataka između institucija kada je samo tokom 2020. **obrađeno preko 1,8 miliona zahtjeva za internet uslugama**. Uspješna razmjena podataka između državnih registara doprinosi poboljšanju kvaliteta, transparentnosti i dostupnosti javnih usluga.

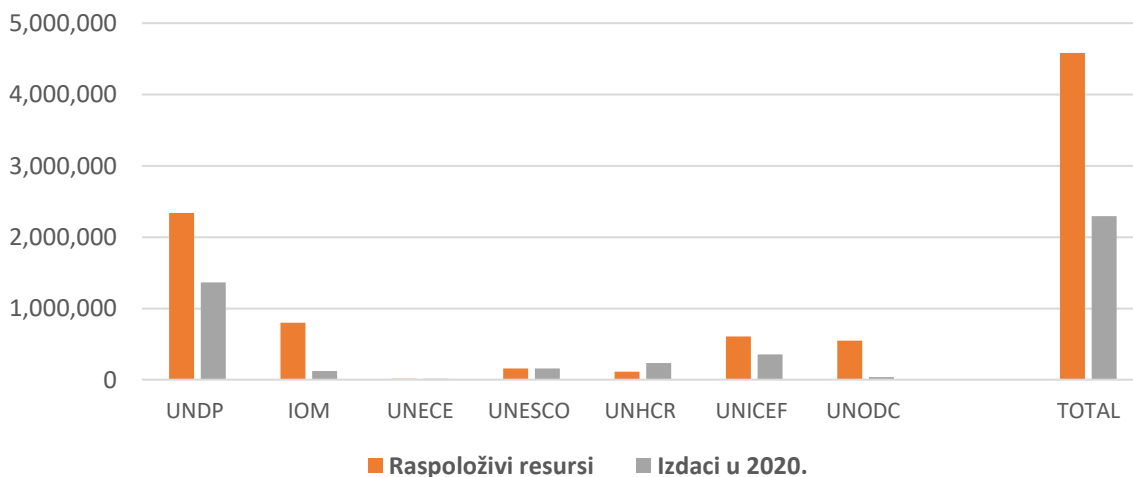
U oblasti reforme upravljanja javnim finansijama ojačani su kapaciteti zemlje za transparentniju, odgovorniju i participativniju izradu, izvršenje i praćenje budžeta na lokalnom nivou gdje je do sada izrađeno 6 vodiča o opštinskom budžetu za građane i odgovarajući alati IKT ([internet portal](#)) za sistematičnu vizuelnu prezentaciju svih podataka o lokalnom budžetu.

3.2. Prioriteti, ishodi i ciljevi Okvira saradnje

DEMOKRATSKO UPRAVLJANJE

Ukupni raspoloživi u odnosu na utrošeni budžet u 2020.

Cilj 1

Učešće građana

UN su nastavile sa pružanjem podrške reformi u **javnoj upravi**, i to unapređenjem transparentnosti, daljim razvojem **kadrovskih kapaciteta**, podrškom **pružanju usluga** i pružanjem pomoći u **digitalizaciji**. Da bi podržale transparentan i građanima posvećen održivi razvoj, UN su pomogle Vladi da izradi internet

stranicu www.javnepolitike.me koja daje informacije o strateškim dokumentima, stepenu realizacije i uticaju koje oni imaju na razvoj zemlje.

Digitalno upravljanje je ojačano podrškom UN za intervencije u cjelokupnom sistemu međusektorske razmjenu podataka, u skladu sa referentnim mjerilom EU za razmjenu podataka.

Centralna platforma za interoperabilnost podataka omogućila je da 22 institucije po prvi put razmjenjuju podatke iz 10 registara podataka, kao i razvoj i implementaciju dva nova elektronska servisa za građane.

Roditelji su po prvi put 2020. godine mogli da upišu svoju djecu u vrtiće i škole elektronskim putem, sa stopama upisa od preko 80%, odnosno 95% djece.

Pokrenuta je digitalna **platforma za inventar medicinske opreme** koju su podržale UN, a koristile su je 33 medicinske ustanove, uključujući sve veće bolnice. Platforma je omogućila efikasno praćenje izdataka za opremu za ličnu zaštitu i ostale medicinske materijale i opremu.

Na lokalnom nivou, UN su pomogle u uspostavljanju IT sistema za razmjenu podataka, koji je od ključnog značaja za praćenje i upravljanje lokalnim prihodima i planiranje lokalnih politika u cilju boljeg odgovora na potrebe građana, a podrška UN participatornom planiranju budžeta na lokalnom nivou je rezultirala izradom vodiča za građane o opštinskom budžetu. [Izveštaj o razvoju po mjeri čovjeka za Crnu Goru](#) objavljen je krajem 2020, a preporuke date u njemu će UN i Crnoj Gori poslužiti kao smjernice kako da pristupe rješavanju preostalih izazova u digitalnoj transformaciji.

Cilj 2:

Institucionalni kapaciteti za pružanje usluga koje su transparentne, rodno osjetljive i usmjerene na ljude

Ostvaren je napredak u izgradnji znanja i vještina o **rodnoj ravnopravnosti i njenom integrisanju**.

Na osnovu procjene znanja, percepcije i stavova o rodnoj ravnopravnosti u Skupštini i Vladi, usvojen je sistematičniji pristup integrisanju rodne ravnopravnosti u reformu javne uprave.

Tokom 2020, pomoću kapaciteta Uprave za kadrove sertifikovano je dvadeset i četiri trenera za rodnu ravnopravnost, pokrenuta je obavezna obuka o rodnoj ravnopravnosti za službenike javne uprave i sprovedena prilagođena edukacija za 128 zaposlenih sa lokalnog ili državnog nivoa.

Izrađena je [Mapa rodne ravnopravnosti](#), internet platforma i izvor edukativnih i istraživačkih publikacija, kao i [mobilna aplikacija „Budi sigurna“](#), za prijavljivanje rodno zasnovanog nasilja (RZN) u kontekstu zatvaranja zemlje zbog kovida 19.

Aplikacija omogućava multisektorski odgovor na krize i podiže svijest o potrebi da se zaštitite žrtve RZN. Do kraja 2020. godine, [mapi rodne ravnopravnosti je pristupilo 60.000 osoba](#), dok je **30% slučajeva RZN**, prijavljenih preko nacionalne linije za pomoć tokom zatvaranja, bilo prijavljeno uz korišćenje aplikacije „Budi sigurna“.

1.377 migranata, tražilaca azila i izbjeglica je bilo upoznato o mogućnostima dobrovoljnog povratka ili reintegracije u zemlje porijekla zahvaljujući informativnoj kampanji o dobrovoljnom povratku i reintegraciji.

Direktorat za azil Ministarstva unutrašnjih poslova dobio je podršku UN u određivanju i zaštiti izbjegličkog statusa, kao i u ponovnom uspostavljanju pristupa postupcima za podnošenje zahtjeva u sigurnim uslovima tokom pandemije kovida 19.

Cilj 3

Poboljšane politike u skladu sa međunarodnim obavezama i pristupanjem EU

Upravljanje migracijama u regionu je unaprijeđeno, uz podršku UN za koordinaciju između šefova graničnih policija sa Zapadnog Balkana i izradu Nacionalne mape puta o migracijskoj statistici za svaku od šest zemalja regiona.

UN su takođe podržale izradu Strategije o migraciji i reintegraciji povratnika u Crnu Goru (2021-2025) i Plana za period 2021-2022, koje je krajem godine razmatrala Evropska komisija. Razvoj kapaciteta pripadnika službi sa prve linije odgovora rezultirao je boljim razumijevanjem situacije i izazova sa kojima se suočavaju migranti.

U oblasti **organizovanog kriminala i korupcije**, podrška UN rezultirala je snažnijim kapacitetima carinskih organa i graničnih službi za borbu protiv ilegalne trgovine drogom i drugog organizovanog kriminala, a Vladi je pružena pomoć da, u okviru procesa izvještavanja prema Konvenciji UN o borbi protiv korupcije, dostavi kontrolnu listu za samoprocjenu.

Izrađena je analiza nedostataka u dijelu usklađenosti zakonodavstva o vatrenom oružju u Crnoj Gori sa Protokolom UN o vatrenom oružju, čije preporuke treba da budu dio izmjena i dopuna Krivičnog zakonika.

Cilj 4

Poboljšani kapaciteti, efikasnost i transparentnost pravosuđa

Da bi se poboljšao pristup djece pravdi, unaprijeđeni su standardi za pravosuđe prilagođeno djeci i pravedan pristup djece pravdi, uzimajući u obzir neravnopravnosti koje utiču na pristup pravdi dječaka i djevojčica. Uz tehničku pomoć UN, Ministarstvo pravde je dodatno uskladilo krivične zakone sa standardima EU i UN u dijelu dječjih prava i izradilo *Smjernice za policiju i tužilaštvo o slučajevima rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad djecom*.

Skoro 3.000 djece (1.333 dječaka i 1.493 djevojčice) i 1.000 članova porodica iz najviše marginalizovanih zajednica stekli su bolja znanja o pravu na jednak pristup pravdi kao rezultat edukativnih aktivnosti civilnog društva i Zaštitnika za ljudska prava i slobode. U maloljetničkom pravosuđu ostvaren je napredak kao rezultat razvoja kapaciteta sa akterima iz pravosuđa.

Do kraja 2020. godine, 60% zaposlenih u pravosuđu, koji rade sa djevojčicama i dječacima u kontaktu sa zakonom, je stručno osposobljeno za primjenu rodno senzitivnih načela pravde prilagođenih djeci, uključujući restorativnu pravdu. Za djecu u sukobu sa zakonom u 30% slučajeva primijenjene su alternativne mjere rehabilitacije, a ne krivične sankcije.

U cilju obezbjeđivanja pouzdane i sveobuhvatne statistike u pravosuđu, UN je nastavio da pruža podršku razvoju softvera za sudove i zatvorski sistem, te unaprijedio kapacitete 25 službenika za administraciju baza podataka.

Za novi Informacioni sistem pravosuđa izrađen je skup međunarodno uporedivih indikatora za djecu u svim sudskim postupcima, a potvrdili su ih Ministarstvo pravde, Sudski savjet i MONSTAT.

Uz podršku UN, tokom 2020. godine pokrenuto je kreiranje prostora prilagođenih djeci u šest sudova i tužilaštava. Tehnička pomoć UN je isto tako unaprijedila ulogu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori u praćenju dječjih prava. Kancelarija zaštitnika usvojila je *Strategiju i plan rada za zaštitu i promociju dječjih prava za period 2021-2025*, a uz podršku UN razvijeni su i kapaciteti službenika za postupanje po pojedinačnim pritužbama djece i drugih pripadnika javnosti o navodnim kršenjima dječjih prava.

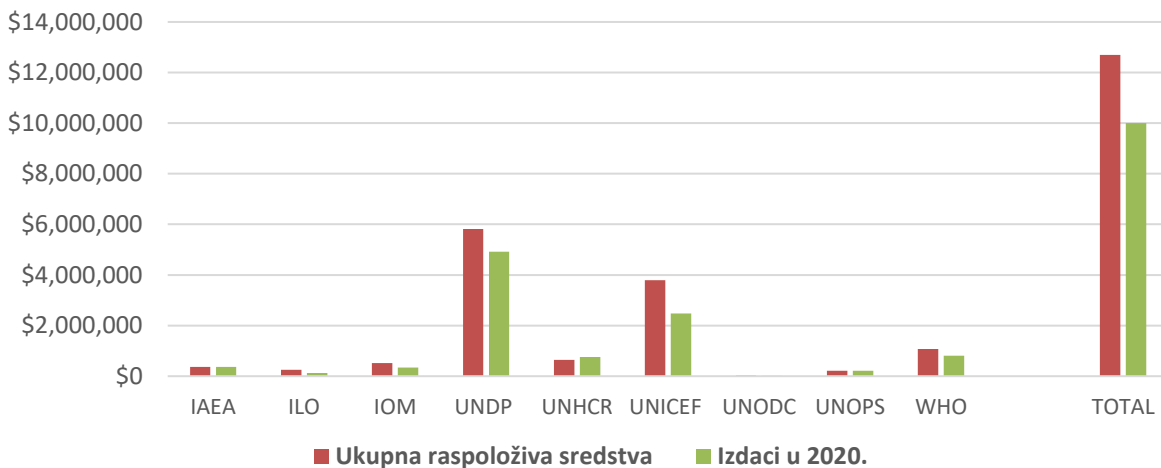
Demokratsko upravljanje u praksi:

- [Zašto je bilo važno da stručna lica budu osposobljena za bolju zaštitu djece na internetu?](#)
- [Kako je rad NVO sa najširim slojevima društva oblikovao pozitivni narativ za odgovor na krizu izazvanu pandemijom kovida 19?](#)

SOCIJALNA INKLUZIJA

Ukupni raspoloživi u odnosu na utrošeni budžet u 2020.

Ciljevi 1 & 2

Multisektorska saradnja i institucionalni kapaciteti za pružanje usluga

Pored dodatnog jačanja kapaciteta sistema socijalne zaštite, Vladi je pružena kontinuirana podrška u realizaciji mjera povezanih sa krizom izazvanom pandemijom kovida 19, kao što je nastavak ostvarivanja socijalnih prava, omogućavanje novčane pomoći siromašnima i ranjivim grupama i prilagođavanje socijalnih servisa da se prenošenje virusa svede na minimum.

Razvoj i pružanje socijalnih servisa usmjerenih na korisnike i na nivou zajednice sprečava

Centri za socijalni rad su obezbijedili jednokratnu humanitarnu novčanu pomoć za 1.200 porodica sa 3.363 djece.

institucionalizaciju i omogućava pružanje usluga u najmanje ograničenom okruženju putem neinstitucionalnih oblika zaštite. Na ovaj način je unaprijeđen pristup socijalno ugroženih grupa kvalitetnim uslugama socijalne i dječje zaštite, što je na kraju rezultiralo poboljšanim kvalitetom života korisnika i osnažilo pojedince i porodice da vode nezavisan i produktivan život.

Tražiooci azila, izbjeglice, apatridi i migranti

Zajedno sa Ministarstvom unutrašnjih poslova sprovedeno je istraživanje kojim je utvrđeno da su kašnjenje u izdavanju biometrijskih dokumenata i ograničeno znanje lokalnog jezika glavne prepreke socio-ekonomskoj integraciji izbjeglica. Zaključci istraživanja su poslužili kao osnova za dalje zalaganje, uključujući izradu nacionalne Strategije o migracijama i reintegraciji 2021-2025 i njenih akcionih planova za 2021. i 2022. godinu.

Besplatna pravna pomoć i pravno savjetovanje, koje je pružala Građanska alijansa, partnerska organizacija UNHCR, pomogla je da oko 150 tražilaca azila i izbjeglica dobiju pristup socio-ekonomskim pravima što im je omogućilo integraciju u crnogorsko društvo. Nastavljena su zalaganja među pružaocima usluga i donosiocima odluka za prava tražilaca azila, izbjeglica i apatrida/ili lica u riziku od apatridije.

Jedno od ključnih postignuća u 2020. godini bilo je otvaranje **Prihvatnog centra za migrante i tražioce azila u karauli Božaj**. Vodeća uloga Vlade i uspostavljanje saradnje (preko SOP) između institucija uključenih u proces bili su od ključnog značaja i ostaju i dalje prioritet, zajedno sa obezbjeđivanjem predvidljivog i održivog finansiranja Prihvatnog centra. Uspostavljanje koordinisanog sistema registracije i upućivanja za migrante i azilante još je jedno važno postignuće u 2020.

Nezaposlena lica

Ministarstvo rada i socijalnog staranja (sada Ministarstvo finansija i socijalnog staranja) dobilo je tehničku pomoć za izradu skupa internih procedura (na centralnom i lokalnom nivou - 67 ukupno) za rad Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (ZZCG), koje su neophodne za primjenu zakona o posredovanju i prava po osnovu nezaposlenosti. Pored toga, sprovedena je analiza nedostataka kolektivnog pregovaranja.

Kapaciteti Ministarstva rada i socijalnog staranja i Unije poslodavaca Crne Gore su unaprijeđeni organizacijom obuka, uključujući obuku o korišćenju

statističkih softvera za analize tržišta rada i neusklađenosti tog tržišta i sistema obrazovanja. Kapaciteti Zavoda za zapošljavanje Crne Gore su povećani revizijom postupaka za pružanje usluga putem digitalizacije i kreiranjem dva servisa usmjerena na radnu aktivaciju žena. Zaposleni u Zavodu za zapošljavanje su takođe prošli obuku za praćenje i evaluaciju mjera aktivacije.

Institucionalnim partnerima u sektorima zapošljavanja i socijalne zaštite predstavljeni su inovativni alati kao što je **individualno pružanje usluga**, koji im omogućavajući da se efikasnije bave izazovima aktivacije radne snage.

Djeca

U cilju jačanja nacionalnih sistema, UN su se udružile sa Ministarstvom zdravlja i Domom zdravlja Podgorica da unaprijede usluge kućnih posjeta radi preventivne zaštite zdravlja majke i djeteta.

Završene su smjernice o predškolskoj ishrani i marketingu nezdrave hrane, kao i istraživanje o nedostatku joda kod dojilja. Nakon zalaganja UN, ishrana djece predškolskog uzrasta je uključena u nacrt Strategije predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

U oblasti obrazovanja, program za razvoj socijalnih i emocionalnih vještina učenika dodatno je proširen na ukupno 94 škole. Da bi se stvorio kvalitetan, inkluzivan i otporan obrazovni sistem, Ministarstvu prosvjete je pružena tehnička pomoć za izradu nove platforme za digitalno učenje.

Da bi se školama pomoglo da optimalno iskoriste nove digitalne alate, za više od 4.500 nastavnika omogućena je izgradnja kapaciteta, od čega je koristi imalo 55.000 učenika osnovnih i srednjih škola (24.750 djevojčica i 30.250 dječaka).

Analiza sektora obrazovanja sprovedena sa Ministarstvom prosvjete je proširena da se uzmu u obzir efekti pandemije na obrazovni sistem, uključujući kvalitet, pravičnost, finansiranje i infrastrukturu. Zaključci će se koristiti za planiranje i

izradu budžeta za višegodišnji plan sektora obrazovanja.

Sproveden je sveobuhvatan pregled sistema hraniteljstva i **30 stručnih lica iz oblasti socijalnog staranja je osposobljeno** za angažovanje posebnih i hitnih hranitelja za djecu sa invaliditetom, bebe i žrtve nasilja.

Obuka 50 stručnih lica poboljšala je usluge za 33.397 korisnika usluga socijalne i dječije zaštite.

Dugogodišnji reformski napor Crne Gore prepoznati su u izvještaju „**Ostvarivanje prava mijenja živote**“ koji je objavljen na sastanku Savjeta UN za ljudska prava na visokom nivou, a u kojem je naglašeno da je broj djece u domovima smanjen za više od 50% u periodu 2010-2019.

Starije osobe

Jedna od prioritarnih socijalnih usluga za starije, pomoć u kući za oko 1.200 korisnika, postala je sastavni dio sistema pružanja socijalnih usluga.

Usluga dnevnog centra za starije osobe, koja značajno doprinosi socijalizaciji starije populacije, do sada je obezbijeđena u devet opština i obuhvata 12 dnevnih centara za najviše 200 korisnika. Imajući u vidu situaciju nastalu izbijanjem epidemije novog korona virusa, pružanje usluge je uspješno prilagođeno, kao što je opisano u Poglavlju 2, stub 2.

Cilj 3

Rodno zasnovano nasilje (RZN)

Zakonodavni i politički okviri su poboljšani u cilju sprečavanja diskriminacije i nasilja nad ženama. Dvanaest ženskih nevladinih organizacija je dobilo podršku da razviju i nadgrade svoje kapacitete za pružanje kvalitetne, specijalizovane, podrške 24 sata 7 dana sedmično ženama žrtvama rodno zasnovanog nasilja. Kros podršku ženskih NVO, za žrtve je obezbijeđen dodatni smještaj.

Strateški dijalog sa Vladom rezultirao je izradom Kriznog akcionog plana o pružanju specijalizovanih

usluga za žrtve RZN i Uputstva za primjenu Protokola o postupanju u slučajevima RZN tokom trajanja pandemije kovida 19.

UN su takođe podržale izradu univerzalnog cjenovnika za troškove pružalaca specijalizovanih usluga za RZN, kao i nacrtu Nacionalnog akcionog plana za sprovođenje Istanbulske konvencije.

Nedovoljna međusektorska koordinacija i neadekvatna podrška usmjerena ka žrtvi i dalje predstavljaju izazove za efikasno pružanje podrške žrtvama rodno zasnovanog nasilja, što je dodatno pogoršano tokom pandemije.

Cilj 4

Učešće mladih

Laboratorija inovacija za mlade je prilagodila svoje programe (UPSHIFT, Hackathon za socijalne promjene i radionice o socijalno-emocionalnim vještinama) za rad na internetu. Laboratorija je kreirala nove aktivnosti o dobrobiti i mentalnom zdravlju, kao i program #StudyBuddy, kojim se promovira vršnjačka podrška u učenju.

Oko 10.000 adolescenata je učestvovalo u najmanje jednom programu izgradnje vještina i osnaživanja tokom 2020. godine.

Crna Gora je bila domaćin drugog Izazova za mlade u organizaciji Generation Unlimited tokom kojeg su izrađene dvije mobilne aplikacije kreirane za poboljšanje dobrobiti, otpornosti i povezivanje adolescenata sa mogućnostima za volontiranje i stažiranje. U partnerstvu sa fondacijom TUI Care pokrenut je novi program prelaska iz škole u svijet rada.

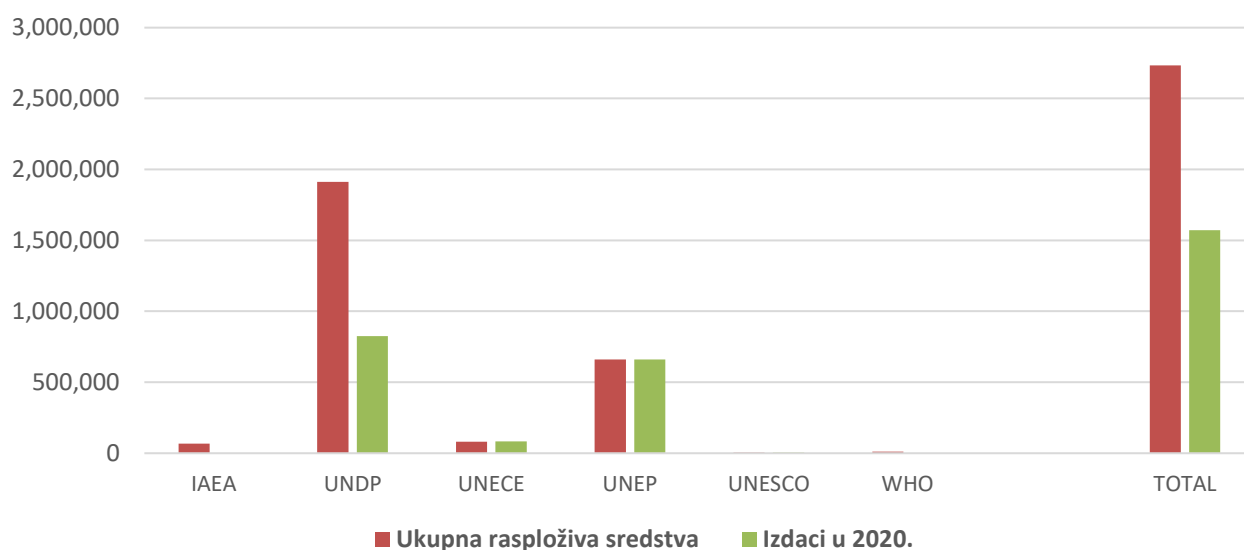
Socijalna inkluzija u praksi:

- [Mobilni timovi koji pružaju podršku migrantima zaustavljenim u Crnoj Gori](#)
- [Kako internet platforme koriste djeci sa invaliditetom i njihovim roditeljima?](#)
- [Izbjeglice koje započinju novi život u Crnoj Gori](#)

ODRŽIVOST ŽIVOTNE SREDINE

Ukupni raspoloživi u donosu na utrošeni budžet u 2020.

Cilj 1

Ciljevi u vezi klimatskih promjena i životne sredine su integrirani u nacionalne politike i programiranje

Doprinos UN u oblasti održivosti životne sredine omogućio je zemlji da napreduje u pregovorima o pristupanju EU u okviru **Poglavlja 27**, a obuhvatio je unapređenje internih pravnih akata, izgradnju institucionalnih kapaciteta u oblasti primjene pravne tekovine EU i definisanje proizvoda povezanih sa finansiranjem zelenog poslovanja preko Eko fonda.

U skladu sa međunarodnim obavezama iz Okvirne

konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama, Crna Gora je dostavila svoj Treći nacionalni izvještaj, koji je pokazao da je Crna Gora već 2018. godine postigla svoj cilj iz Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC)¹.

Privatni i javni sektori su uložili oko 13 miliona dolara u zelene investicije u turizam, što će doprinijeti smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte za 121,8 kt.

¹ Sa revizijom NDC, Crna Gora je utvrdila novi cilj za smanjenje gasova sa efektom staklene bašte za 35% do 2030, ne računajući mjeru koja se odnosi na izgradnju malih hidroelektrana.

Kada je u pitanju **upravljanje zaštićenim morskim područjima i obalnim ekosistemima**, UN su podržale Institut za biologiju mora da sprovede biološka istraživanja, kao i Agenciju za zaštitu prirode i životne sredine da izradi nacrt tri studije za zaštitu prirode za područja Platomuni, Stari Ulcinj i Katič. Postupci javne rasprave o Nacrtu Studije zaštite i Akta o proglašenju zaštićenog područja "Platomuni" sprovedeni su tokom novembra-decembra 2020. godine.

U oblasti **unapređenja ekoloških performansi i otpornosti infrastrukture na klimatske promjene**, izrađene su Osnovna procjena i Analiza nedostataka okvira za klimatske promjene, Procjena uticaja na životnu sredinu i Strateška procjena uticaja na životnu sredinu sa fokusom na putnu infrastrukturu, a sadrže skup preporuka za poboljšanje stanja u Crnoj Gori - institucionalnog, pravnog i strateškog okvira.

Kao korak u pravcu **unapređenja upravljanja životnom sredinom zasnovanog na dokazima i održivih politika zaštite živote sredine** u okviru podrške Agendi 2030, UN je pomogao izradu paketa politika, koje se odnose na zaštitu vazduha (strategija, program i pravilnici) i klimatske promjene (pravilnici).

Izrađen je Akcioni plan oporavka poslije pandemije kovida 19 za neformalna naselja za zemlje regiona ECE, sa preporukama za četiri pilot grada (kao što je Podgorica) za unapređenje neformalnih naselja i podršku gradovima u oporavku od pandemije kovida 19. Očekuje se da će one doprinijeti jačanju socio-ekonomskog oporavka nakon pandemije i otpornosti urbanih naselja.

Cilj 2

Energetska efikasnost i smanjenje emisija CO2

Kao odgovor na glavnu prepreku za implementaciju e-mobilnosti u CG, a to je nedostatak infrastrukture za punjenje, **široj zemlji postavljeno je 11 javnih stanica za punjenje električnih vozila**, što je vlasnicima EV omogućilo da besplatno pune svoje automobile.

Saradnja sa opštinom Tivat i lokalnom turističkom organizacijom rezultirala je lokalnim programom podsticaja za ekološku sertifikaciju turističkih

objekata. Za sisteme javne rasvjete u Pljevljima, Danilovgradu, Kolašinu, Cetinju i Budvi izrađeni su energetski pasoši (vidi odjeljak 3.3).

Cilj 3

Upravljanje otpadom

Sakupljena je značajna količina podataka o kontaminiranoj opremi i otpadu koji sadrži PCB, čime su postavljeni temelji za odlaganje 280 tona opasnih materijala. Pored toga, ostvaren je napredak sa Privrednom komorom na izradi Mape puta za cirkularnu ekonomiju u cilju davanja dodatnog doprinosa smanjenju otpada i zaštiti životne sredine. Izrađena je procjena postojeće prakse upravljanja medicinskim otpadom kod pružalaca zdravstvenih usluga koji su dio javnog sistema.

Još jedna procjena je podigla svijest institucija i javnosti da je potrebna jača veza između aktivnosti i inicijativa proizvođača, maloprodaje, potrošača i reciklažnih subjekata kako bi se spriječilo nastajanje i smanjio otpad od hrane.

Cilj 4

Smanjenje rizika od katastrofa

U oblasti upravljanja prekograničnim rizikom od poplava koje je otporno na klimatske promjene, u Crnoj Gori je pokrenuta izrada detaljnih projekata za 2 strukturne mjere: i) izgradnju sveobuhvatnog sistema nasipa za zaštitu od poplave na rijeci Bojani u Crnoj Gori i ii) rekonstrukciju mostova na rijeci Gračanica.

Završena su terenska ispitivanja, kao i hidrološka analiza za obje rijeke. Za rijeku Bojanu je hidrološka studija izrađena da bi se napravio model visokog vodostaja za periode ponavljanja od 20, 50 i 100 godina, u skladu sa najboljom međunarodnom praksom.

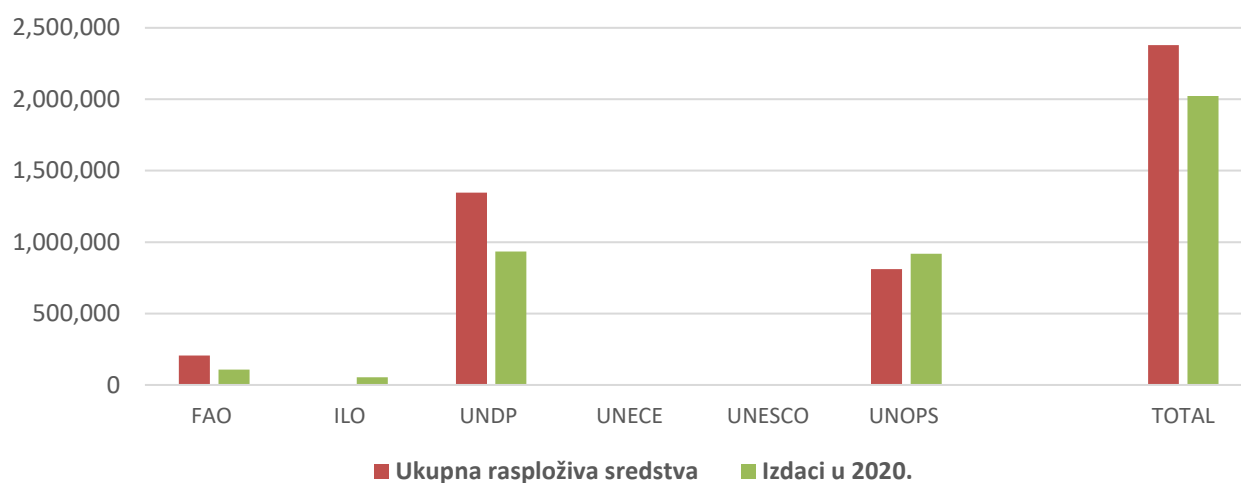
Ekološka održivost u praksi:

- [Šta stanice za besplatno punjenje električnih vozila znače za građane Bara i drugih mjesta](#)

EKONOMSKO UPRAVLJANJE

Ukupna raspoloživa u odnosu na utrošena budžetska sredstva u 2020.

Cilj 1

Nacionalne politike podstiču povoljno poslovno okruženje i konkurentnost

U okviru inicijative da **se poboljša pristup zapošljavanju** i ulaganjem u lokalnu infrastrukturu unaprijedi socijalna inkluzija u manje razvijenim područjima Crne Gore, **21 malo i srednje preduzeće koje je dobilo podršku i 10 organizatora stručnog obrazovanja i obuke** je obezbijedilo da 68 pojedinaca prođe obuku i da se otvori 45 radnih mjesta; **9 subjekata za podršku poslovanju** je izabrano i pružena im je podrška u cilju generisanja poslovnog rasta kod 160 malih preduzeća u ciljanim opštinama; **sedam infrastrukturnih projekata** je izabrano sa ciljem poboljšanja uslova za život građana i generisanje privrednog rasta u ciljanim područjima (3 su završena prošle godine). Podrška za 47

korisnika grantova kroz 4 različita programa za grantove za rezultat je imala očuvanje kontinuiteta poslovanja MSP, što je omogućilo da otprilike 50 pojedinaca zadrži svoje poslove.

10 organizatora stručnog obrazovanja i obuke je obezbijedilo da 68 pojedinaca prođe obuku i da se otvori 45 radnih mjesta.

U okviru **portfolija za zelene biznise**, izrađena je *Studija o politikama i podsticajima za zeleno poslovanje u Crnoj Gori* sa fokusom na poljoprivredu, energetiku i turizam i sa mapom puta za buduće aktivnosti na klimatskim promjenama u ovim oblastima, sa ciljem promovisanja niskokarbonskih poslovnih inicijativa, otvaranja zelenih radnih mjesta i dekarbonizacije crnogorske privrede.

Konkurentnost crnogorske ekonomije unaprijeđena je kroz: dalju konsultantsku podršku 21 crnogorskoj opštini u pripremi strateških razvojnih planova; pomoć Ministarstvu ekonomije u izradi promotivnog materijala za deset linija tehničke i finansijske podrške poduzetnicima i MMSP, imajući u vidu mjere u okviru nacionalnog hitnog odgovora na pandemiju kovida 19; i primjenu koncepta nacionalnog brenda kroz sprovođenje nacionalnog istraživanja javnog mnjenja u cilju utvrđivanja konkurentskih prednosti države.

Kulturno naslijeđe spada među najdragocjenija bogatstva države koje podržava razvoj sektora turizma, pa je na taj način i izvor ekonomskih prihoda. Stoga su aktivnosti UNCT bile usmjerene na zaštitu, promociju i poboljšano upravljanje tim resursima, što je posebno važno u kontekstu promocije lokacija koje je UNESCO proglasio svjetskom baštinom (Kotor je više puta stavljan na listu svjetske baštine, Durmitor - više puta zaštićen od strane UNESCO i lokaliteti stećaka, koji se dijele sa Bosnom i Hercegovinom, Hrvatskom i Srbijom). Kulturno naslijeđe je obnovljeno konzervatorskim i drugim građevinskim radovima. Kula Ganića, novi spomenik kulture u Rožajama, obnovljena je nakon više decenija propadanja. Izvođenje radova na sanaciji tvrđave Forte Mare omogućilo je dalji rad na njenoj nominaciji za stavljanje na listu svjetske baštine UNESCO. Prva faza rekonstrukcije muzeja u Bijelom Polju započela je 2020. godine.

Kulturni turizam i ekonomska valorizacija kulturne baštine dodatno su unaprijeđeni nizom inicijativa:

- Nove veb stranice [Živimo kulturu](#) i [Art Market](#)
- **Inovacioni izazov Španjola**: Prvi ikada Međunarodni arhitektonski konkurs za inovativna rješenja za ponovno korišćenje svjetske baštine uzimajući u obzir COR kao kriterijume za ocjenjivanje (tvrđava Španjola u Herceg Novom). Tvrđava je pretvorena u međunarodni kreativni centar zahvaljujući činjenici da je bilo više od 60 učesnika na konkursu i da su nagrađena tri najbolja rješenja.
- Otvaranje prvog 3D bioskopa u Mojkovcu -

renovirani moderni bioskop obogaćuje kulturnu ponudu grada i pretvara Mojkovac u centar sjevera za 3D filmove.

- Digitalizacija Kulturnog centra u Ulcinju: prvi put poslije 15 godina od kada je rekonstruisan, Kulturni centar je konačno opremljen modernom tehnologijom, uključujući potpuno novi sistem osvjetljenja.
- Javni poziv za upoznavanje zainteresovane javnosti sa planom revitalizacije nepokretnog kulturnog dobra „Jusovača“ u Podgorici doprinosi nastavku prilagođenog ponovnog korišćenja bivšeg zatvora kao kreativnog centra za IKT.

U završnoj fazi promocije održivih poljoprivredno-prehrambenih lanaca vrijednosti kroz povezanost sa turizmom, podršku je na tradicionalnom sajmu hrane u Podgorici dobila Mapa puta za povezivanje malih proizvođača sa turizmom. Za projekat voća i povrća obezbijedena je namjenska tehnička pomoć da bi se lokalnim hortikulturnim proizvodima dodala vrijednost, poboljšala sektorska koordinacija i unaprijedila njegova ukupna konkurentnost kroz jačanje odnosa kupaca i dobavljača i poboljšanje kvaliteta. Grupe proizvođača dobile su podršku u formalnom osnivanju ili jačanju zadruga i udruženja, a kroz saradnju sa EBRD obezbijedena je podrška malim proizvođačima u komercijalizaciji njihovih tradicionalnih proizvoda pod lokalnim brendom.

Navedene aktivnosti su predstavljale osnovu za izradu digitalnog centra za hranu i trgovinu, ali i postavile temelje za razvoj transformativnog radnog odnosa između malih proizvođača i velikog nacionalnog maloprodajnog lanca.

Cilj 2

Poboljšani institucionalni kapaciteti koji rezultiraju otvaranjem radnih mjesta i formalizacijom ekonomije

Rješenja za inkluzivno tržište rada omogućila su uvođenje programa mentorskog rada za nezaposlena lica koja osnuju preduzeće pomoću finansijske podrške Vlade. Ova aktivnost je pomogla da se na dva

nivoa smanji ranjivost: **podržala je 65 nezaposlenih žena, muškaraca i mladih ljudi da pokrenu i vode svoje preduzeće**, a doprinijela je i održivosti malih, novih preduzeća, koja su bila ranjiva na uticaje pandemije. Aktivacija najranjivijih na tržištu rada dodatno je podstaknuta izradom softvera koji omogućava interoperabilnost/automatsku razmjenu podataka između Zavoda za zapošljavanje i Informacionog sistema socijalnog staranja (ISSS).

Izrađen je strateški plan za **zeleni poslovni inkubator**, sa ambicijom da dobije regionalnu ulogu. Razvijaće se u pravcu mentorskog rada i podrške zelenom razvoju preko interneta.

Kreativne industrije su dobile na značaju kroz više inicijativa:

- **MIKRO 020** - Oživljavanje napuštenih gradskih džepova u Podgorici: trg princeze Ksenije obogaćen je trajnom instalacijom savremene umjetnosti, čime je „uljepšan“ ovaj zapušteni javni prostor.
- Virtuelna izložba *Let's develop* je predstavila i promovisala bogato crnogorsko kulturno naslijeđe za razvoj kulturnog turizma i kreativnih industrija kao pokretača kreativne ekonomije i imala edukativnu ulogu za mlade arhitekte i druge profesionalce iz cijelog svijeta.
- Više od 100 preduzetnika i mladih kreatora učestvovalo je u javnoj raspravi o **osnivanju Centra za razvoj kreativnih industrija u Bijelom Polju**, tokom koje su procjenjivani kapaciteti tih industrija da ojačaju ekonomiju i podstaknu rast.
- **Inovacioni izazov**: revitalizacija vojnog kompleksa Cerovo. Na međunarodnom konkursu za uspostavljanje novog centra za razvoj kreativnih industrija (Creative Hub) u Bijelom Polju prijavilo se više od 110 učesnika iz 17 zemalja, a pet najboljih rješenja za pretvaranje starog vojnog kompleksa u kreativni centar je nagrađeno.

Utvrđen je mehanizam podrške za **preduzeća koja vode žene i preduzetnice** u cilju njihovog prelaska na onlajn ekonomiju, a **123 preduzeća (mikro, mala i srednja) i nove kompanije čiji su osnivači**

preduzetnice dobilo je podršku tokom pandemije kovida 19 kroz obuke o konceptu onlajn ekonomije, poslovanja na internetu i o biznis platformama dostupnim putem interneta.

Tokom prvog Coronathon takmičenja dostavljeno je više od 100 ideja. Za takmičenje je odabrano 15 najboljih ideja, a uključeno je bilo više od 30 mentora i 15 članova žirija. Najboljih 6 ideja je nagrađeno. Podrška obezbijeđena poslije takmičenja dovela je do razrade i realizacije ideja i rješenja za dobrobit građana i malih preduzeća na koje se negativno odrazila pandemija kovida 19 i njihovo javno promovisanje. Pored platforme za transfuziju krvi, izrađene su platforma za onlajn učenje (YouLearn), platforma za e-trgovinu (Trguj.me), Chat Bot platforma (DoorG) i mobilna aplikacija za promociju, e-trgovinu, logistiku i saradnju (Moja Crna Gora, Korzo).

Ključni izazovi

- neizvjesnost zbog pandemije kovida 19, prijetnje od upravljanja pandemijom kovida 19, uticaj na zdravlje i socio-ekonomski uticaj
- nedostatak fokusa na sekundarni/skriveni uticaj pandemije (kao što su nasilje i eksploatacija)
- sistemska strukturna nestabilnost, zajedno sa političkom i fiskalnom, zbog postojeće tranzicije u vladi i nedovoljnih finansijskih ulaganja/resursa za predložene aktivnosti.
- uticaj pandemije kovida 19 na ekonomiju, što je rezultiralo pojavom novih prioriteta i odlaganjem planiranih ulaganja privatnog sektora.
- slabi finansijski instrument za unapređenje održivog, niskokarbonskog razvoja Crne Gore, uz istovremeno postizanje ekonomskih i ekoloških ciljeva i borbu protiv negativnih efekata klimatskih promjena

Ekonomsko upravljanje u praksi:

- [Kako je podrška kroz mentorski rad za nezaposlene rezultirala otvaranjem novih preduzeća?](#)
- [Kako su crnogorski poljoprivrednici iskoristili mogućnosti koje nudi seoski turizam?](#)

3.3. Podrška partnerstvima i finansiranje Agende 2030

FOTO
UN Crna Gora

UN su nastavile snažnu saradnju sa Vladom u cilju podrške odgovoru i oporavku od pandemije kovida 19 i izgradnje otpornijih sistema. Podržana su i inovativna rješenja za unapređenje pružanja javnih usluga, što je posebno značajno u okolnostima krize izazvane pandemijom kovida 19, kao što su usluge u sektorima obrazovanja, zdravstva i socijalnog staranja.

Proširena je saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama, donatorima, diplomatskim korom i drugim međunarodnim partnerima. Ključna partnerstva sa organizacijama civilnog društva poput Crvenog krsta, organizacijama osoba sa invaliditetom, ženskim nevladinim organizacijama i romskim nevladinim organizacijama bila su od ključnog

značaja da se dođe do najranjivije djece i porodica.

Nekoliko stalnih referentnih grupa, kao što su žene i mladi, učestvovalo je u procesu pripreme Analize stanja u zemlji i pomoglo prepoznavanju ključnih razvojnih izazova u Crnoj Gori.

Pored toga, partnerstva sa privatnim sektorom (Telekom, ING, Fondacija TUI Care...) su doprinijela postizanju važnih rezultata za najranjivije grupe u Crnoj Gori i postavila temelje za dalje širenje.

UN su takođe započele procese zalaganja i dijalog sa novom Vladom, što je rezultiralo postizanjem konsenzusa oko ključnih razvojnih izazova i najefikasnijih načina za ubrzanje Agende 2030, uz korišćenje svog rada na sakupljanju

dokaza i analitici, zajedno sa strategijama promovisanja, i primjenu ovih resursa kroz konsultacije, stratešku i tehničku pomoć.

Primjeri partnerstava

Partnerstvo UNDP sa Delegacijom EU u Crnoj Gori i Vladom je pokazalo sposobnost za brzi odgovor i fleksibilnost u najkritičnijim trenucima tokom pandemije kovida 19. Naime, baš kada je bilo najpotrebnije, uspješno je obavljena nabavka **medicinske i zaštitne opreme** u vrijednosti od 3 miliona eura.

Partnerstvo Ministarstva unutrašnjih poslova, granične policije, IOM, UNHCR i UNICEF, u kontekstu otvaranja novog **Prihvatnog centra za migrante i tražioce azila**, se pokazalo uspješnim u rješavanju kriznih situacija izazvanih pandemijom kovida 19 i pružanju podrške najranjivijim grupama. Procjenjuje se da je kapacitet karaule „Božaj“ (poslije renoviranja) 120 ljudi u redovnim uslovima i 200 u vanrednim. Partnerstvo je prošireno na četiri OCD u cilju jačanja otpornosti zajednice i socijalne kohezije među migrantima i lokalnim stanovništvom i to podsticanjem uzajamnog prilagođavanja kroz podršku sprovođenju zajedničkih, usklađenih i participatornih inicijativa.

Aktivno angažovanje brojnih **organizacija osoba sa invaliditetom** (OOI) na izradi Izjave UNCT o zainteresovanosti za Partnerstvo UN o pravima osoba sa invaliditetom (UNPRPD) je pomoglo da se njeno podnošenje odobri. OOI su konsultovane u različitim fazama ovog procesa. Projekat, sa budžetom od 400.000 američkih dolara, će početi 2021. godine, a biće osmišljen i sproveden kroz blisko partnerstvo sa OOI.

Kao rezultat dugotrajnog procesa političkog osnaživanja žena, krajem 2017. godine osnovana je **Ženska politička mreža (ŽPM)**. ŽPM, koju finansira EU, u partnerstvu sa UNDP i bivšim Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, je jedinstveni međustranački savez žena iz 18 političkih partija, koje prevazilaze političke razlike da bi se ujedinile za rodnu ravnopravnost preko ove jedinstvene platforme. Mrežu danas čini 30 sertifikovanih instruktorki za

rodnu ravnopravnost koje su oformile poseban centar znanja za razvoj budućih generacija liderki i lidera u oblasti rodne ravnopravnosti. Jedan od najvažnijih rezultata do sada obuhvata izdvajanje 0,5 miliona eura za 16 ženskih organizacija iz političkih partija na osnovu izmjena Zakon o finansiranju političkih partija. Skupštinska radna grupa za reformu izbornog zakonodavstva je unijela amandman o kvoti od 40% žena u prijedlog izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika, čije usvajanje je dio obnovljenog procesa reforme izbornog sistema. Finansiranje ženskog ekonomskog osnaživanja na lokalnom nivou je integrisano kao stalna budžetska linija u 16 opština, što je dovelo do izdvajanja 265.000 eura za podršku ženskom poduzetništvu. Ovi napori doveli su do povećanog interesovanja žena za preduzetništvo na lokalnom nivou, pri čemu je više od 100 žena uključeno u programe obuke, a 46 je bilo obuhvaćeno individualnim savjetovanjem i radom sa mentorom u cilju razvoja njihovih preduzeća.

Dugogodišnje partnerstvo sa Vladom Crne Gore u oblasti održivosti životne sredine i potreba da se obezbijede stabilni i održivi izvori finansiranja ekoloških aktivnosti rezultirali su **osnivanjem Eko fonda**, koji je započeo sa radom 2020. godine. Eko fond je centralna nacionalna institucija za finansiranje i pružanje tehničke podrške projektima/programima u oblasti zaštite životne sredine, klimatskih promjena i energetike. Načelo „zagađivač plaća“ je jedan je od ekonomskih instrumenata pomoću kojih Eko fond prikuplja sredstva i promovise smanjenje ekoloških opterećenja. Novo partnerstvo sa Vladom Slovenije je 2020. godine rezultiralo njenom opredijeljenošću da uloži 1,5 miliona eura u finansiranje programa energetske efikasnosti koje će realizovati i voditi Eko fond.

Partnerstva sa opštinama Pljevlja, Danilovgrad, Kolašin, Cetinje i Budva na uvođenju **energetskih pasoša** za sistem javne rasvjete postavila su temelje za lokalne uprave da planiraju i realizuju investicije za povećanje energetske efikasnosti ulične rasvjete. Opština Pljevlja uložila je više od 0,5 miliona eura u mjere energetske efikasnosti u devet javnih i stambenih zgrada koje će značajno smanjiti potrošnju energije i emisije CO2.

3.4. Zajednički rezultati UN: koherentnost, djelotvornost i efikasnost UN

Reforma UN je 2020. godine bila u punom zamahu. Poboľjšani kapaciteti sistema RK za podršku radu UNCT, mehanizmi za razmjenu informacija i koordinaciju doveli su do veće saradnje između agencija UN, što je rezultiralo bolje prilagođenom podrškom nacionalnim razvojnim prioritetima i bolje integrisanim savjetima o politikama. To je uglavnom postignuto zajedničkim programima i analizama.

Tokom 2020. godine odvijala su se dva zajednička programa, a finansirani su iz udruženih sredstava:

- Dijalog za budućnost (Fond UN za izgradnju mira)
- ZP Activate! (Zajednički fond COR).

Ukupni cilj zajedničkog regionalnog programa, Dijalog za budućnost (DZB), je da pomogne u kreiranju većeg prostora za konstruktivan dijalog između različitih zajednica, između građana i njihovih najviših izabranih lidera, promovirajući na taj način miran suživot, veće povjerenje i iskreno poštovanje različitosti. Program sprovode UNDP, UNICEF i UNESCO u Crnoj Gori, Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini.

- 700 adolescenata, mladih, žena, novinara i studenata steklo je liderske i stručne vještine za aktivan angažman i doprinos socijalnoj koheziji
- 500 građana i brojni akteri koji su učestvovali u platformama za dijalog dali su preporuke za poboljšanje socijalne kohezije kroz građanski aktivizam, poštovanje različitosti, povjerenje među ljudima i povjerenje u institucije

Preporuke iz dijaloga uključene su u regionalni mehanizam za finansiranje u okviru kojeg je u Crnoj Gori podržano 12 prekograničnih projekata koje vode nevladine organizacije, od kojih je 5 finansirano kroz crnogorsku komponentu DZB, a 7 su bili partneri

organizacijama koje su podržale agencije UN u BiH i Srbiji. Neformalne grupe mladih su dobile podršku da osmisle i sprovedu prekogranične aktivnosti u zajednicama, a rezultat toga je 10 prekograničnih inicijativa koje vode mladi.

Jedanaest prioriteta, utvrđenih na nacionalnim i regionalnim platformama za dijalog, za jačanje socijalne kohezije unutar i preko granica, integrisani su u novu nacionalnu Strategiju za žensko poduzetništvo i dokumenta o politikama koje se odnose na mlade, čime je postignuta njihova održivost i mogućnost da se glas građana čuje i postane sastavni dio nacionalnih politika.

Program je takođe omogućio **održivo partnerstvo sa 5 vladinih sektora** – vanjskim poslovima, mladima, ljudskim pravima, kulturom i prosvjetom, okupljenim u koordinacionom tijelu, kao i sa civilnim sektorom, kroz podršku prekograničnim inicijativama. Pored toga, projekat se udružio sa IOM, kroz izgradnju kapaciteta organizacija civilnog društva iz opština Podgorica i Pljevlja koje sprovode lokalne projekte socijalne kohezije usmjerene na uključivanje migranata u lokalne zajednice.

Program Activate!, koji zajednički sprovode UNICEF, UNDP, UNHCR, ILO i IOM, ima za cilj unapređenje kapaciteta sistema socijalne zaštite da bolje služi ljudima u stanju potrebe, i to sa fokusom na poboljšanje djelotvornosti socijalnih politika kao i na pružanje socijalnih usluga. Zajednički program je usmjeren na mlade, djecu, migrante i izbjeglice i bavi se osnovnim uzrocima trgovine ljudima i istovremeno podržava dostojan rad i zapošljivost/razvoj vještina. Vizija je da do 2022. godine Crna Gora dobije unaprijeđene kapacitete za kreiranje politika socijalne zaštite orijentisane na uticaj i zasnovane na

dokazima, kao i za pružanje integrisanih usluga sa ljudima u središtu koje smanjuju siromaštvo i socijalnu isključenost najranjivijih i marginalizovanih uz fokus na mlade muškarce i žene, čime će se ubrzati održivi razvoj po mjeri čovjeka.

U kontekstu krize izazvane pandemijom kovida 19, zajednički program Activate! dodatno je dobio na značaju zahvaljujući svom dvostrukom pristupu jačanju sistema socijalne zaštite i poboljšanju usluga za najranjivije. Realizacija programa se uglavnom fokusirala na prikupljanje dokaza u stvarnom vremenu o uticaju pandemije kovida 19, na konsultacije sa partnerima i prilagođavanje programskih pristupa, pripreme za tehničku pomoć za efikasnu reformu socijalne politike i poboljšanje pružanja usluga za najranjivije grupe.

U okviru ZP Activate!, UN su tokom 2020. godine obavila dva kruga brze procjene socijalnog uticaja (RSIA), koje su dale podatke u realnom vremenu o socio-ekonomskom uticaju pandemije kovida 19, sa posebnim naglaskom na ranjive grupe.

Nakon prikupljanja podataka i savjetovanja sa ranjivim grupama, UN su predložile preporuke za ublažavanje uticaja kovida 19 na najranjivije grupe - snažno sredstvo koje je UNCT koristio za zalaganje i programske smjernice za UN, Vladu i organizacije civilnog društva i odgovor na pandemiju kovida 19.

Zajedničke komunikacije UN

Koherentno informisanje i konsolidovane poruke sistema UN su osigurale dosljedan „Jedan glas UN“ u oblasti ljudskih prava i održivog razvoja, sa posebnim naglaskom na strateške oblasti:

- Izrađeno je i podijeljeno pet zajedničkih izvještaja UN o uticaju pandemije kovida 19 i 24 izvještaja o situaciji sa pandemijom kovida 19. Unaprijeđeno je praćenje medija o pitanjima povezanim sa pandemijom kovida 19, kao i redovno postavljanje materijala, rezultata i poruka o pandemiji kovida 19 na internetu, na stranici UN Crne Gore i na društvenim mrežama.
- Koordinisanje obraćanja preko medija, uključujući 14 saopštenja za medije, dva TV intervjua i dva radio intervjua, kao i objavljivanje tri globalna saopštenja UN i autorska komentara u crnogorskim medijima.
- Unapređenje digitalnog prisustva UN za Crnu Goru, uključujući prelazak na novu internet stranicu UNCT i redovnu administraciju pet zvaničnih platformi na društvenim medijima, sa prosječnim povećanjem obuhvata na društvenim mrežama za 15%.
- Podrška povećanju globalne vidljivosti rada UN za Crnu Goru, uključujući tri priče o uspjehu UN koje su postavljene na globalnim platformama UN, kao i dva navođenja rada UN za Crnu Goru tokom dnevnog susreta sa medijima portparola UN.

Značaj UN kao pouzdanog partnera naroda Crne Gore ojačan je tokom 2020. godine kroz snažan, jasan i konsolidovan „Jedan glas UN“, koji je usklađen sa strateškim ciljevima UNCT.

Operativne aktivnosti

Harmonizacija poslovnih aktivnosti takođe je unaprijeđena. Da bi zaposlene zaštitili od kovida 19, u Eko zgradi UN je tokom 2020. godine implementiran niz mjera, kao što su nabavka zaštitne opreme, angažovanje dodatnog higijenskog osoblja, rad u smjenama, propisivanje maksimalnog broja zaposlenih u svakoj prostoriji, itd.

UNCT za Crnu Goru je 2020. godine usvojio Strategiju poslovnih aktivnosti (BOS) 2.0. Zahtjevi u pogledu rodne ravnopravnosti i osoba sa invaliditetom su unijeti u novu Strategiju BOS, u nekoliko stavki koje se odnose na zajedničke usluge.

Načela koja se odnose na osobe sa invaliditetom, rodnu ravnopravnost i mlade

UNCT je, koristeći izvještavanje na osnovu skala procjene, procijenio nivo usklađenosti internih radnih procedura i zajedničkog programiranja sa ključnim načelima koja se odnose na uključenost osoba sa invaliditetom, rodne ravnopravnosti i mladih.

Procjena uključenosti mladih i osoba sa invaliditetom, urađena prvi put 2020. godine, će poslužiti kao polazna osnova sa konkretnim aktivnostima utvrđenim za poboljšanje programiranja i rada. Tabela procjene u oblasti rodne ravnopravnosti se koristi već nekoliko godina na godišnjoj osnovi i pokazuje kontinuirani napredak UNCT u integrisanju načela rodne ravnopravnosti.

3.5. Evaluacije i stečena znanja

Završna nezavisna evaluacija okvira UNDAF sprovedena je između maja i jula 2020. godine da bi se procijenila njegova relevantnost i koherentnost, napredak u postizanju ciljeva iz okvira UNDAF, organizacija implementacije, transformacioni doprinos okvira UNDAF ključnom razvoju i napredak u primjeni normativnog rada, programskih načela i međusektorskih pitanja UN.

Iako je sprovedena u izazovnim okolnostima zbog pandemije kovida 19, da bi potvrdio nalaze i preporuke tim za evaluaciju je konsultovao 147 partnera, korisnika i predstavnika UN, koji su predstavljali širok spektar zainteresovanih strana. Konsultovane su i evaluacije programa pojedinačnih agencija (tj. evaluacije za UNDP i UNICEF).

Zaključci evaluacije će se koristiti kao informacije za izradu Okvira saradnje između Vlade i sistema UN u Crnoj Gori, posebno u onim djelovima gdje evaluacija ističe da je napredak u implementaciji COR sporiji nego što se očekivalo.

Evaluacija je **zaključila** (1) da je UNDAF bio relevantan u rješavanju nacionalnih prioriteta (2) da su agencije slijedile svoje normativne mandate i međunarodne norme i standarde (3) da je UNDAF obezbijedio platformu za unutrašnju koordinaciju UN i saradnju sa Vladom i drugim partnerima (4) da bi UNCT mogao da ima koristi od proširenog integrisanog programiranja (5) da bi sinergija između Rezultatskih grupa utvrđenih za konkretnu realizaciju okvira UNDAF mogla da se poboljša (6) da je UNDAF uzeo u obzir prioritete u pristupanju EU i povezo ih sa COR (7) da je uključivanje nacionalnih aktera unaprijedilo održivost rezultata i nacionalni osjećaj vlasništva

(8) da se pristup „komunikacije kao jedan glas“ uglavnom djelotvorno koristi (9) da je kroz UNDAF, tim UN za Crnu Goru dao doprinos integraciji rodne ravnopravnosti i osnaživanju žena.

Izveštaj o evaluaciji je **preporučio** da (1) novi Okvir saradnje treba više da se fokusira na uključivanje ranjivih grupa i potpunu primjenu principa Ne izostaviti nikoga (2) UNCT treba da ostane fleksibilan i reaguje na nove prioritete, kao što su digitalna transformacija, zeleni rast, integrisano programiranje za mlade, regionalni razvoj u cilju rješavanja regionalnih nejednakosti, izgradnja koherentnosti politika i upravljanje demografskom tranzicijom, između ostalog (3) UNCT treba da intenzivira svoj normativni rad kao jednu od svojih komparativnih prednosti (4) UNCT treba da razmotri proširenje članstva u Rezultatskim grupama tako da se uključe i eksterni partneri (5) UNCT treba da poboljša svoj sistem monitoringa i evaluacije na način što će jasno definisati polazne osnove, indikatore i ciljeve, i (6) sljedeći Okvir saradnje treba da obuhvati strategiju održivosti i jasno analizira i navede rizike i pretpostavke. Konačni izveštaj o evaluaciji je verifikovan i dostavljen Vladi.

UNCT je prihvatio sve preporuke, a plan za njihovu primjenu predstavljen je u Odgovoru menadžmenta. Stavke sa aktivnostima iz Odgovora menadžmenta su na odgovarajući način operacionalizovane kroz proces pripreme Analize stanja u zemlji i izrade Okvira saradnje, dok će se preostalom dijelu pristupiti u narednom periodu.

3.6. Finansijski pregled i mobilizacija resursa

55,6 miliona dolara

Plan za finansiranje
okvira UNDAF

92,5%

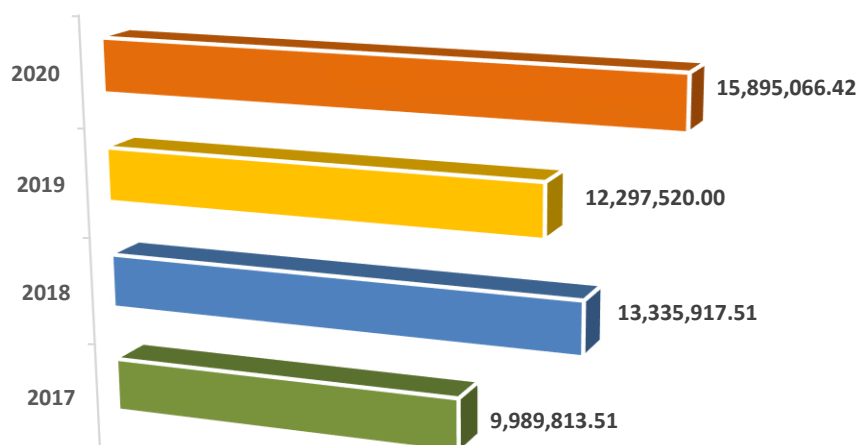
plana za finansiranje
okvira UNDAF
realizovano do kraja 2020.

do 32%

očekivano povećanje
ukupne realizacije okvira
UNDAF u odnosu na izvorni
plan za finansiranje

Prošla, 2020. godina, je bila četvrta godina implementacije okvira UNDAF (2017-2021) u Crnoj Gori. Od ukupnog plana za finansiranje okvira UNDAF koji je iznosio 55,68 miliona dolara, kako je prikazano na donjem grafikonu, do kraja 2020. godine realizovano je 51,51 miliona dolara, tj. 92,52%.² Sa 22 miliona koja su već dostupna za rad tokom 2021. godine, očekuje se da će finansijski plan okvira UNDAF biti premašen do 32%.

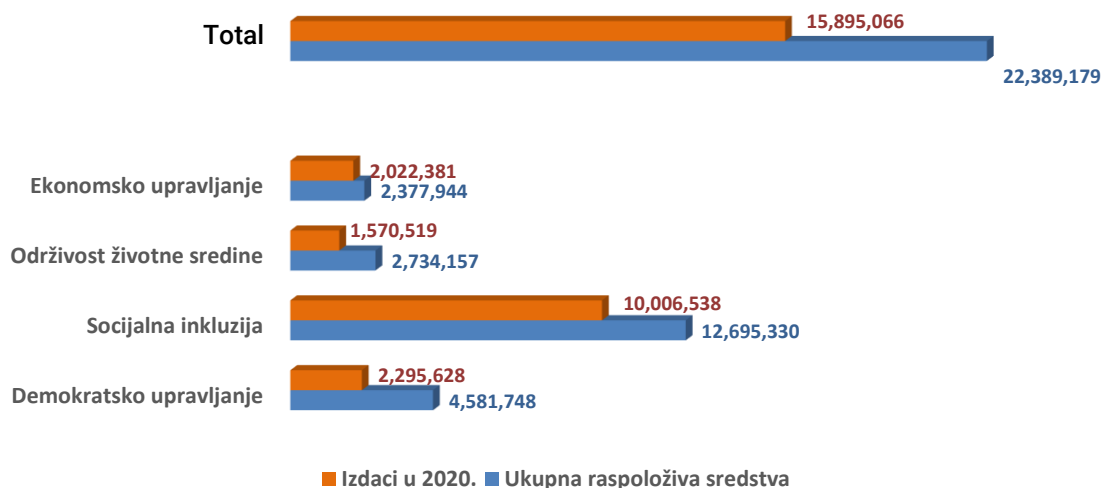
Godišnja realizacija okvira UNDAF

U odnosu na Oblasti rezultata, tradicionalno se najviše ulaže u socijalnu inkluziju, slijedi demokratsko upravljanje, dok su ekonomsko upravljanje i održivost životne sredine na gotovo jednakom nivou.

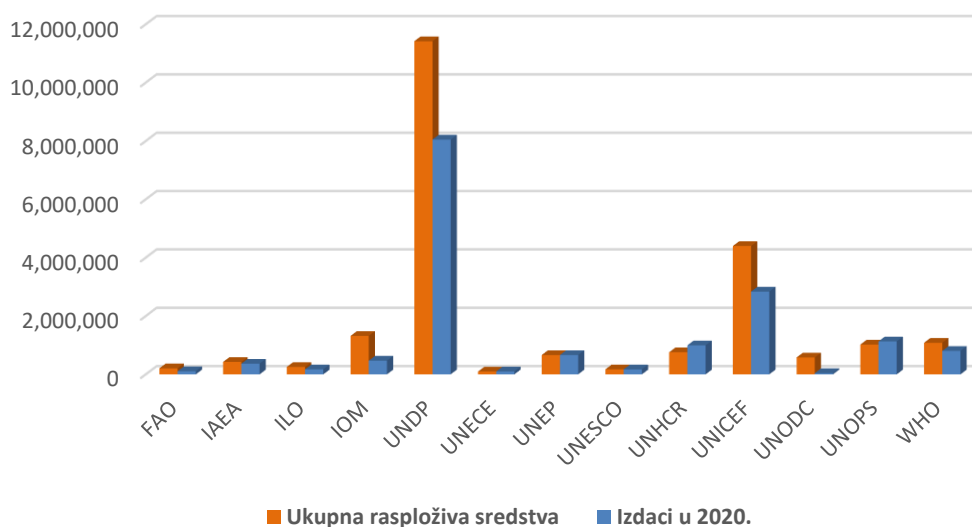
² Ukupan iznos doprinosa UN ne obuhvata institucionalni budžet agencija ili koordinacioni budžet Kancelarije rezidentnog koordinatora, već samo iznose direktno povezane sa implementacijom četiri ishoda iz okvira UNDAF

Raspoloživa u odnosu na utrošena sredstva po Oblastima rezultata

Pregled budžeta po agencijama je prikazan na grafikonu u nastavku.

Pregled budžeta po agencijama

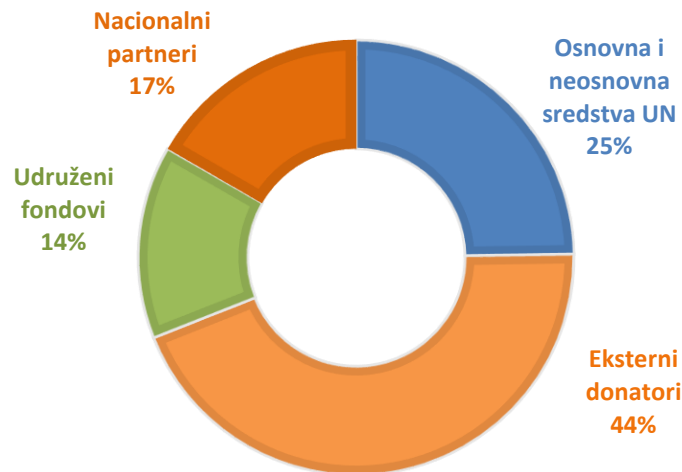
Baš kao i prethodne godine, i 2020. se okvir UNDAF finansirao iz eksternih izvora finansiranja (uključujući direktna ulaganja država članica i privatnog sektora), udruženih fondova UN koje su podržale države članice, ostalih osnovnih i neosnovnih sredstava UN agencija, kao i iz doprinosa nacionalne Vlade.³

Kao što je prikazano na grafikonu u nastavku, odnos različitih izvora finansiranja ostao je na gotovo istom nivou, uz blagi pad udjela nacionalnih partnera⁴ (sa 25% u 2019. na 17% u 2020.), kao što se moglo očekivati zbog krize izazvane pandemijom kovida 19, i povećanje eksternog donatorskog finansiranja, takođe kao rezultat hitnog odgovora na pandemiju kovida 19 (sa 36% u 2019. na 44% u 2020.).

³ Neosnovna se odnosi na tematska sredstva UN i druge mehanizme finansiranja koje podržavaju UN, koje takođe djelimično finansiraju države članice.

⁴ Vlada Crne Gore sa njenim ministarstvima, Aerodromi CG, Islamska zajednica Crne Gore, Opština Danilovgrad, Opština Golubovci, Zajednica opština.

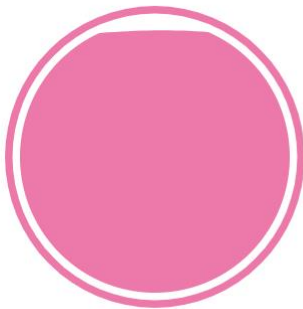
Izvori finansiranja UN u 2020.

Za razliku od budžeta u 2019. godini koji je realizovan 88%, ukupna stopa realizacije u 2020. godini, kao što se vidi na donjem grafikonu, smanjila se na 71%, zbog problema u implementaciji usljed krize izazvane pandemijom kovida 19.

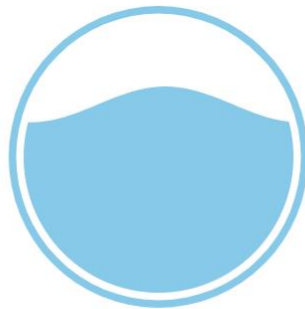
Dostupni resursi (godišnje)

\$22,389,179

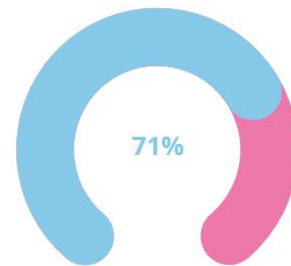
Izdaci

\$15,895,066

Stopa realizacije

Odnos izdataka prema dostupnim resursima (godišnje)

Kao dio Okvira saradnje UN za održivi razvoj, UN će izraditi Strategiju za rješavanje pitanja finansiranja za period 2022-2026. U proteklih dvanaest mjeseci, UN je izradio Nacionalni plan za pripremljenost i odgovor (NPPO) i Plan socio-ekonomskog odgovora, da bi reagovao na neposredne potrebe zdravstvenog sistema nastale zbog pandemije kovida 19. U NPPO su prepoznate potrebe Crne Gore za finansiranjem da bi mogla djelotvorno i hitno da odgovori na

pandemiju kovida 19, uz navođenje potreba u smislu komunikacije, medicinske opreme, opreme za zaštitu, nadzora i upravljanja tačkama ulaska. Plan je postavljen na portal za PPO da bi razvojni partneri mogli da opredijele sredstva za elemente iz plana.

U skladu sa NPPO, UNDP je bio uspješan u obezbjeđivanju 3 miliona eura od Evropske Unije za nabavku medicinskih sredstava i opreme za zaštitu.

UN su takođe izradile Plan socio-ekonomskog odgovora (PSEO) za rješavanje širih socio-ekonomskih uticaja pandemije kovida 19 tokom perioda od 12-18 mjeseci.

Na osnovu Plan socio-ekonomskog odgovora, 5,96 miliona dolara novih sredstava i 2,55 miliona dolara reprogramiranih sredstava je izdvojeno za podršku odgovoru na pandemiju kovida 19.

Agencije UN su se zajednički prijavile za razne mogućnosti finansiranja tokom godine. Prijave su dostavljene Fondu za COR, Fondu Generalnog

sekretara UN za odgovor i oporavak od pandemije kovida 19, Višepartnerskom uzajamnom fondu za migracije i Partnerstvu UN za prava osoba sa invaliditetom. Ova posljednja prijava bila je uspješna i dobijen je dvogodišnji projekat za dalje poboljšanje inkluzije osoba sa invaliditetom, a njegova implementacija počće 2021. godine, sa ukupnim budžetom od 400.000 američkih dolara.

FOTO
UNDP Crna Gora

Poglavlje 4: Glavni prioriteti UNCT za sljedeću godinu

Ukupni potrebni resursi (godišnje)

\$23,647,203

Raspoloživi resursi (godišnje)

\$22,068,432

Demokratsko upravljanje

1

Socijalna inkluzija

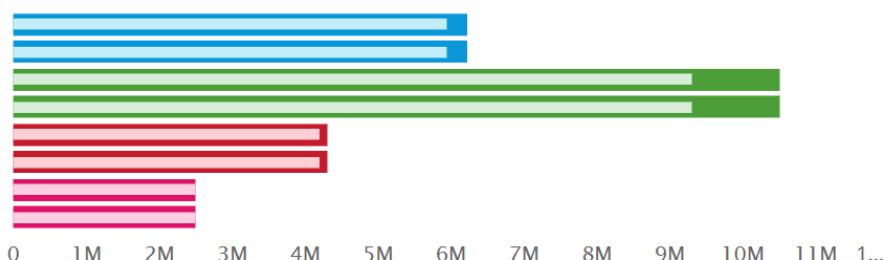
2

Održivost životne sredine

3

Ekonomsko upravljanje

4

ODGOVOR NA PANDEMIJU KOVIDA 19

U narednom periodu, UNCT će nastojati da primijeni glavne preporuke iz PSEO i podrži Crnu Goru da bude bolja poslije oporavka od negativnih uticaja pandemije. UNCT će takođe pažljivo razmotriti mogućnost da se nadoveže na okvir utvrđen u PSEO u svom novom Okviru saradnje UN za održivi razvoj za period 2022-2026.

UNCT će, u okviru ovih napora, podržati jačanje zdravstvenih sistema za efikasno pružanje zdravstvenih usluga. Tu spada i podrška institucijama zdravstvene zaštite za nacionalni program vakcinacije kroz nabavku i distribuciju

vakcina u okviru mehanizma COVAX (indikativno 84.000 doza).

Navedeno će se odvijati paralelno sa zajedničkim naporima UN da podrže komunikaciju o riziku i angažovanje zajednice kroz prikupljanje dokaza i analizu socio-biheviorističkih podataka i trendova, kao i aktivnosti komunikacije o riziku usmjerene na određene zajednice, grupe i opštu populaciju.

UNCT će isto tako razmotriti načine da podrži one koji su izloženi negativnim uticajima ekonomskog šoka izazvanog pandemijom kovid 19 i da obezbijedi da socijalna zaštita bude usmjerena prema najranjivijima i ispitaće načine da podrži ekonomski oporavak. Podrška će biti

obezbijeđena zahvaljujući sposobnosti UN da prikuplja dokaze i sprovodi analize kao izvore informacija za donošenje boljih odluka i planiranja politika za odgovor/oporavak. Za te potrebe biće sprovedena treća runda Brze procjene socijalnog uticaja.

IMPLEMENTACIJA COR

UNCT će se tokom 2021. godine fokusirati na posljednju godinu sprovođenja postojećeg okvira UNDAF, nastaviti sa pripremama i završiti rad na novom Okviru saradnje zajedno sa konfigurisanjem novog UNCT.

Kroz postojeći zajednički program UN Activate!, UNCT će nastaviti da podržava Vladino planiranje politika, i to putem simulacija politika i izradom modela za smanjenje siromaštva, razvojem instrumenata za planiranje i primjenu djelotvornijih socijalnih politika. Realizovaće se inovativne mjere aktivacije tržišta rada usmjerene na mlade ljude i žene pogođene krizom koju je izazvala pandemija kovida 19, sa ciljem olakšavanja prelaska iz socijalne zaštite u svijet rada za ove dvije posebno ranjive grupe.

UNCT će pružati kontinuiranu podršku nacionalnoj Upravi za statistiku Crne Gore - MONSTAT da unaprijedi svoje postojeće poslovne procesa i sisteme za distribuciju podataka u cilju povećanja dostupnosti, kvaliteta, uporedivosti i pravovremenosti kvalitetnih i strateški relevantnih statističkih podataka, posebno u pogledu zadataka i indikatora COR.

Koherentno informisanje, konsolidovana komunikacija i upućivanje poruka sistema UN će ostati prioritet UNCT.

Snažan „Jedan glas UN“ u oblasti ljudskih prava i održivog razvoja, sa posebnim naglaskom na ključne strateške oblasti u 2021. godini, će obuhvatiti: podršku zemlji u odgovoru na pandemiju kovida 19, uz jačanje uticaja zajedničkih programa UN; borba protiv nasilja u porodici; jačanje internih komunikacija, kao i dalje napredovanje UN u digitalnoj areni.

Na kraju, UNCT će podržati Vladu da unaprijedi i, u idealnom slučaju, pomogne bolje pozicioniranje ukupnog mehanizma institucionalne koordinacije COR u skladu sa Nacionalnom strategijom održivog razvoja.

PREVENCIJA

UN u Crnoj Gori će i dalje podržavati sprovođenje Akcionog plana UN za Zapadni Balkan za očuvanje mira i to kroz izgradnju povjerenja, dijalog i pomirenje. Zajedno s Bosnom i Hercegovinom i Srbijom, UN će uspješno završiti prekogranični zajednički UN projekat Dijalog za budućnost (DFF) i obezbijediti da se znanja stečena tokom inicijative DFF koriste kao informacije za izradu novih programa i aktivnosti za jačanje socijalne kohezije. UN planira da izradi, usvoji i sprovede Strategiju UN o govoru mržnje i pruži podršku Vladi u izradi Nacionalne strategije za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje.

Pored toga, UNCT će usvojiti standardnu operativnu proceduru o tome kako sprovoditi Politiku UN za detaljnu provjeru ljudskih prava u okviru podrške snagama sigurnosti na nivou zemlje koje nijesu snage UN.

STRATEŠKO FINANSIRANJE I PARTNERSTVA

UNCT će tokom 2021. godine unaprijediti svoje napore u dijelu zalaganja i dijaloga sa novom Vladom koji će dovesti do konsenzusa oko ključnih razvojnih izazova i najdjelotvornijih načina za ubrzanje Agende 2030. Za potrebe tog cilja, UNCT će koristiti svoj rad na prikupljanju dokaza i analitici, zajedno sa strategijama zalaganja, i te će resurse primijeniti kroz konsultacije, stratešku i tehničku pomoć. Paralelno sa tim, UNCT će nastaviti da održava redovnu komunikaciju sa MFI, donatorima, diplomatskim korom i drugim međunarodnim partnerima i koristiti

svoju snagu okupljanja i zalaganja u cilju uspostavljanja platforme koja će omogućiti ispitivanje novih mogućnosti za finansiranje COR i približavanje ostvarenju Agende 2030.

UNCT će uključiti privatni sektor i civilno društvo kroz redovne konsultacije sa brojnim stalnim referentnim grupama, kao što su žene preduzetnice i mladi, i pokušati da obezbijedi šire društveno razumijevanje i posvećenost Agendi 2030. UNCT će nastaviti da podržava inovativna rješenja u unapređivanju pružanja javnih usluga posebno relevantnih u okolnostima krize izazvane pandemijom kovida 19, kao što su usluge u sektorima obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite. Inovativna metodologija usmjerena na čovjeka će se primijeniti i u sektoru socijalne zaštite i zapošljavanja.

NE IZOSTAVITI NIKOG, LJUDSKA PRAVA I RODNA RAVNOPRAVNOST U AGENDI 2030

UNCT će nastaviti da analizira situaciju u kojoj se nalaze najviše marginalizovane grupe i to kroz bliske konsultacije sa predstavnicima ovih grupa ili pod njihovim vođstvom. Tu spada analiza ključnih nedostataka u ostvarivanju prava osoba sa invaliditetom u okviru novog zajedničkog projekta agencija UN koji finansira Partnerstvo UN za prava osoba sa invaliditetom (UNPRPD).

Konsultacije sa predstavnicima najmarginalizovanih grupa obaviće se i tokom izrade Okvira saradnje.

UN i partneri će proći kroz razvoj kapaciteta predvođen UN o tome kako obezbijediti inkluziju osoba sa invaliditetom u zakone i donošenje odluka, kao i programiranje, na čemu će se raditi u okviru projekta koji finansira UNPRPD.

UN će preduzeti niz aktivnosti u cilju postizanja napretka u implementaciji Strategije UN o inkluziji osoba sa invaliditetom, u integrisanju rodne ravnopravnosti i mladih, nakon konkretnih obaveza

proisteklih iz skala procjene za osobe sa invaliditetom, rodnu ravnopravnost i mlade. UNCT će istovremeno obezbijediti da rodna ravnopravnost bude adekvatno integrisana kroz sve faze izrade novog Okvira saradnje, a sveobuhvatnu aktivnost izrade nove skale procjene za rodnu ravnopravnost sprovede Radna grupa za rodna pitanja i ljudska prava.

UNCT će savjetovati Vladu o konkretnim aktivnostima za dalje unapređenje prava marginalizovanih grupa, na osnovu zajedničke analize UN sprovedene u zemlji, uz korišćenje alata za izradu modela za predviđanje uticaja potencijalnih političkih odluka u podršci grupama koje su zaboravljene, ali i ukazivanjem na zapažanja i preporuke mehanizama UN za ljudska prava, koje su objedinjene u nacionalnoj bazi podataka za praćenje preporuka (NRTD).

Relevantni državni organi i službenici u novoj Vladi će steći unaprijeđeno znanje o korišćenju baze podataka NRTD u planiranju, praćenju i izvještavanju, uključujući situaciju u kojoj se nalaze grupe koje su zaboravljene.

POSLOVNE INOVACIJE

UNCT će unaprijediti sprovođenje Strategije poslovnih aktivnosti (BOS) 2.0. u 2021. godini, koja će obuhvatiti veću promociju zajedničkih poslovnih aktivnosti UN tokom 2021. godine, da bi se omogućio zajednički rad i postigla veća efikasnost, sinergija i koherentnost, kao i usklađenost sa BOS 2.0.

Sve zajedničke usluge iz strategije BOS će biti dodijeljene ili obnovljene. Proces nabavke za kancelarijski materijal, praćenje medija, usluge organizacije putovanja i iznajmljivanje audio opreme odvijaće se putem obnovljenih ugovora. UNCT će 2021. godine sprovesti istraživanje o radnom prostoru i zajedničkim uslugama.

IZVJEŠTAJ TIMA UN U ZEMLJI O REZULTATIMA U 2020. GODINI ZA CRNU GORU

CRNA GORA